

2012

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

DIPLOMSKA NALOGA

DIPLOMSKA NALOGA

ALEKSANDRA KORES

ALEKSANDRA KORES

KOPER, 2012

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Diplomska naloga

POMEN MEDKULTURNE RAZNOLIKOSTI
SOSEDNJIH DRŽAV

Aleksandra Kores

Koper, 2012

Mentor: doc. dr. Igor Rižnar

POVZETEK

Kultura je težko razložljiv pojem, saj je prisotnih več različnih vidikov avtorjev, kar pripomore k zapletu pri sami opredelitvi. O nacionalni kulturi posameznega naroda govorimo takrat, kadar se osredotočimo na kulturo posamezne države, torej posameznega naroda, in jo lahko primerjamo s kulturo drugih držav oz. narodov. V diplomskem delu ugotavljamo razlike med kulturami, ki nam pomagajo pri izbiri marketinške strategije podjetja in sicer smo s pomočjo anketnega vprašalnika ugotavljali kulturne dimenzije Slovenije in Avstrije. Raziskava je pokazala, da je, kljub manjšemu odstopanju pri rezultatih, Slovenija tipična ženska in Avstrija tipična moška država. Prav tako se je pokazalo, da sta Slovenija in Avstrija individualistični državi, vendar z določenimi odstopanji. Na podlagi rezultatov ugotovimo, da gre pri kulturi obeh držav za kulturo z nizko distanco moči, pri čemer je ta nizkost nekoliko bolj izrazita v Avstriji.

Ključne besede: kultura, Slovenija, Avstrija, razlike, dimenzije

SUMMARY

Culture as a concept it is very difficult to explain, because of the presence of different aspects from different authors, which brings to complications with the definition. We talk about national culture of the state when we focus on culture of particular national state and their inhabitants and when we can compare it to the culture of another state. Cultural differences that help with establishing a proper marketing strategy of a company are presented in this diploma, in our case cultural dimensions of Slovenia and Austria were considered in the survey. Even though the survey had some deviation, it has shown that both countries are very much individual but Slovenia is a typical female and Austria a typical male country. Results of the research have shown a low distance of cultural power on both sides; still this low level is a little less evident in Austria.

Key words: culture, Slovenia, Austria, differences, dimensions.

UDK: 303.446.2 (043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelitev obravnavanega problema	1
1.2	Namen in cilji	1
1.3	Metode za doseganje ciljev	1
1.4	Predvidene predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema	2
2	Kultura	3
2.1	Pojem kulture	3
2.2	Nacionalna kultura	4
2.3	Organizacijska kultura	5
3	Nacionalna kultura v Sloveniji	7
3.1	Slovenija včeraj in danes	7
3.2	Gospodarstvo	7
3.3	Slovenska kultura	8
3.4	Poslovni bonton	9
4	Nacionalna kultura v Avstriji	10
4.1	Avstrija včeraj in danes	10
4.2	Gospodarstvo	10
4.3	Avstrijska kultura	11
4.4	Poslovni bonton	12
5	Hofstedove kulturne dimenzije	13
5.1	Dimenzija identitete (individualizem/kolektivizem)	13
5.2	Dimenzija spola (moškost/ženskost)	14
5.3	Dimenzija hierarhije (velika/majhna oddaljenost od moči)	15
5.4	Dimenzija vrednot (dolgoročna/kratkoročna usmerjenost)	16
5.5	Dimenzija resnice (izrazito/šibko izogibanje negotovosti)	17
6	Kratka primerjava kulturnih razlik ter podobnosti med Slovenijo in Avstrijo	19
6.1	Kulturno sodelovanje med Slovenijo in Avstrijo	20
7	Raziskava	22
7.1	Namen in cilj raziskave	22
7.2	Merski instrument in vzorec raziskave	22
7.3	Predstavitev rezultatov	23
8	Sklep	35
	Literatura	39
	Priloge	41

PREGLEDNICE

Preglednica 1: Razlike med kolektivistično in individualistično družbo	14
Preglednica 2: Razlike med moškimi in ženskimi družbami	15
Preglednica 3: Razlike med družbami z nizko in visoko distanco moči (PD)	16
Preglednica 4: Razlike med družbami s kratkoročno in dolgoročno usmeritvijo	17
Preglednica 5: Razlike med družbami s šibkim in močnim preprečevanjem negotovosti.....	18

SLIKE

Slika 1: (Ne)uspeh v šoli	23
Slika 2: Čemu delamo oz. živimo	23
Slika 3: Kaj je lepo	24
Slika 4: Kaj je pomembno	25
Slika 5: Vloga očeta in matere v družini	25
Slika 6: Namen izobrazbe	26
Slika 7: Pomen diplome	27
Slika 8: Kaj je bolj pomembno	27
Slika 9: Najvišji cilj družbe	28
Slika 10: Prevladujoči interesi	29
Slika 11: Idealen šef	29
Slika 12: Obravnavanje staršev s strani otrok	30
Slika 13: Pobuda v šolstvu	31
Slika 14: Privilegiran položaj v družbi	31
Slika 15: Odnos z nadrejenim	32
Slika 16: Spol anketirancev	33
Slika 17: Starost anketirancev	33
Slika 18: Izobrazba anketirancev	34

KRAJŠAVE

EU Evropska unija

PD Power Distance (distanca moči)

1 UVOD

1.1 Opredelitev obravnavanega problema

V nalogi bodo obravnavani problemi, ki se pojavljajo zaradi medkulturnih razlik med Avstrijo in Slovenijo. Zaradi nepoznavanja nacionalne kulture sosednje države lahko nastanejo nesporazumi, medtem ko vodi poznavanje kulture do boljšega sodelovanja med državama na vseh področjih. Nepoznavanje kulturnih razlik je tveganje, ki lahko ovira ali prepreči učinkovito poslovanje med državama članicama EU. Diplomsko delo se v uvodnem delu v veliki meri nanaša na teoretične predpostavke raziskovalcev s področja medkulturnih razlik. V osrednjem delu bom predstavila slovensko in avstrijsko kulturo in s pomočjo Hofstedovih kulturnih dimenzij v nadaljevanju tega poglavja poskusila izpostaviti glavne medkulturne razlike med državama. V zadnjem poglavju bom iz pridobljenih rezultatov primerjave kulturnih dimenzij med državama in rezultatov ankete o poznavanju nacionalne kulture sosednjih držav prišla do rezultatov in zaključka raziskave.

1.2 Namen in cilji

Namen diplomskega dela je dvigniti zavedanje, da obstajajo medkulturne razlike ter prepoznati pomembnost poznavanja medkulturnih razlik med sosednjimi državami. Cilj diplomskega dela je povzeti literaturo, ki je že bila napisana na temo medkulturnih razlik, opredeliti nacionalno kulturo Slovenije in Avstrije in se osredotočiti na možna tveganja pri poslovanju med državama zaradi medkulturnih razlik. Dejstvo je, da ljudje niso dovolj ozaveščeni ali pa medkulturnim razlikam ne posvečajo dovolj pozornosti in zaradi tega izgubijo ogromno poslovnih priložnosti. Za uspešno sodelovanje med sosednjima državama, ki sta hkrati tudi članici EU, je potrebno veliko prilagajanja, ki izhaja iz poznavanja svoje in druge kulture, kajti le tako bomo lahko razumeli, da je neko vedenje posledica kulturne različnosti.

1.3 Metode za doseganje ciljev

V uvodnem delu bom na kratko opisala področje, namen in smisel raziskave.

Pri raziskovalnem delu mi bo v pomoč tuja in domača strokovna literatura o Hofstedovih kulturnih dimenzijah, s pomočjo katere bom podatke statistično obdelala in med seboj tudi primerjala. Uporabila bom deskriptivno metodo za študijo in interpretacijo že napisane literature ter kavzalno metodo za pridobivanje, analizo in interpretacijo podatkov z uporabo anketnega vprašalnika, ki bo sestavljen v slovenskem in nemškem jeziku. Anketirala bom slovenske in nemške goste v igralnici Mond Šentilj, kjer sem zaposlena. Vprašanja bodo odprtega in zaprtega tipa. Z analizo ankete želim priti do podatkov, v kolikšni meri prihaja do

medkulturnih razlik med sosednjima državama in kateri so razlogi za medkulturno raznolikost Slovencev in Avstrijcev. Na podlagi rezultatov ankete in trenutnih opazovanj bom prišla tudi do informacije, kolikšno je zavedanje ljudi o medsebojnih kulturnih razlikah.

1.4 Predvidene predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema

V nalogi predpostavljam, da se države članice EU zavedajo pomena medkulturnih razlik, tako v poslovnem svetu kot v medsebojnih odnosih med državami. Z dobro ozaveščenostjo o nacionalni kulturi druge države se povečuje uspešno sodelovanje med državama in zmanjšujejo tveganja, ki so prisotna pri medkulturnem komuniciranju. Predpostavke potrdim ali ovržem z analizo kulturnih dimenzij obeh držav ter z rezultati ankete o poznavanju nacionalne kulture med Avstrijci in Slovenci.

2 KULTURA

2.1 Pojem kulture

Samo kulturo kot pojem je zelo težko razložiti, saj je prisotnih več različnih aspektov avtorjev, kar pripomore k zapletu pri sami opredelitvi. Kompleksnost povzroča množica med seboj prepletenih dejavnikov pri avtorjevi izbiri. Ti dejavniki so lahko morala, navade, običaji, demografija, statusna raven, umetnost, znanje, pravo in prav zaradi raznolikosti avtorjevih stališč in izkušenj na področju znanja so si mnenja različna. Lahko bi rekli, da je toliko različnih definicij oz. opredelitev ali poskusov opredelitev kulture, kolikor je različnih avtorjev, ki jo opredeljujejo ali poskušajo opredeliti.

Zver, Živko in Bobek (2005, 15) navajajo temelje kulture v naslednjih besedah:

Človekova kultura je način skupnega življenja, razvijanja in vzpostavljanja vrednot, prepričanj in znanja, prizadevanj po odpravi negotovosti in ustvaritvi umetne stopnje socialnega življenja. Ljudje v družbi razvijajo kulturne vrednote, ki jim povedo, kaj je pomembno, katera je prava pot in kakšne naj bi bile stvari videti. Kultura je integracija skupine idej, odnosov, običajev in tradicij v pluralističnem sistemu in unikaten sistem socializacije.

Jazbečeva (2005, 6–7) povzema določene skupne in splošne značilnosti kulture:

- kultura je skupinski pojav – je pojav, ki si ga delijo posamezniki v določeni družbi ali skupini;
- kultura je naučena iz osebe na osebo, iz skupine na skupino, iz generacije na generacijo – sporočila kulture so lahko verbalna ali neverbalna, uporaba simbolov pa je središče kulture;
- kultura je sestavljena iz različnih elementov – elementi kulture so med seboj povezani, kar je razlog za kompleksnost kulture;
- kultura je dinamična in spreminjajoča – nanjo pa vplivajo različni zunanji dejavniki, kot so politične gospodarske, socialne spremembe, vojne itd.;
- kultura je selektivna – kar pomeni, da je izbor narejen na podlagi temeljnih vrednot in domnev, ki so za določeno kulturo pomembna;
- kultura je etnocentrična – kar pomeni, da je usmerjena vase, saj je tendenca etnocentrizma v tem, da svojo kulturo postavlja v ospredje.

Kakšna je neka kultura, je odvisno od okolja, ki ustvarja pogoje za oblikovanje določenih kulturnih, družbenih in vedenjskih vzorcev. Velik vpliv ima naravno okolje, kot so naravni viri, nafta, rudnine, divjad, vremenski pogoji, rodovitna zemlja. Ti viri vplivajo na vedenje ljudi, ki živijo na tem območju. Poleg tega tudi zgodovinski dogodki v enaki meri vplivajo na oblikovanje kulture. Ko govorimo o kulturi, običajno mislimo na načine oblačenja ljudi, posebne tehnološke inovacije, načine pridobivanja hrane, gospodarske dejavnosti, načine družbenih povezav, vzgoje otrok, načine odločanja, načine reševanja konfliktov, religije,

načine komuniciranja (jezik, neverbalne oblike), vrednote, običaje, idr. (Treven in Srića 2001, 40–43).

Vrednote so pomemben sestavni del vsake družbe in kulture, lahko so to različni cilji, bodisi realni, stvarni, nazorski ali udejanjeni. K vrednotam štejemo najrazličnejša načela, ki so prisotna znotraj družbe, to so lahko moralno-etična, umetnostno-estetska, spoznavna, politična in verska. Zajemajo osmišljanje človeškega življenja in osnovanja in so predvsem npravstvena določila človečnosti in družbenosti.

Jezik pa je glavni posrednik v socializaciji posameznika in preko njega se kultura prenaša iz generacije v generacijo. Zaradi tega pogosto pravimo, da je jezik ogledalo kulture. Razumevanje jezika določene družbe je lahko ključno za razumevanje njene kulture. Jezik ni le skupek besed in izrazov, ampak odraža način mišljenja posamezne kulture in do določene mere celo oblikuje razmišljanje. Jezikoslovci so ugotovili, da so kulture z bolj primitivnim jezikom oziroma z omejenim obsegom izrazov tudi omejene v njihovih miselnih vzorcih (Hennessey in Jeannet 2001, 80).

2.2 Nacionalna kultura

Kulturo je mogoče preučevati na različnih ravneh oz. nivojih. O nacionalni kulturi posameznega naroda govorimo takrat, kadar se osredotočimo na kulturo posamezne države, torej posameznega naroda, in jo lahko primerjamo s kulturo drugih držav oz. narodov.

Rauter (2006, 2) pravi, da nacionalna kultura predstavlja najvišji nivo kulture, ki je bolj preprosta za preučevanje, kot pa manjše kulturne skupine oz. subkulture. Da je temu tako, je glavni razlog v tem, da so člani subkultur lahko člani različnih subkulturnih skupin in s tem se ves proces preučevanja še dodatno zaplete. Razlaga pa je tudi ta, da so ljudem v določeni državi skupne temeljne vrednote in norme, zaradi česar se izognemo dvoumnosti.

Nacionalna kultura je večplasten pojav, pri katerem moramo biti pozorni na vsako plast posebej. Rauter 2006 (v Hofstedu 2001) povzema manifestacijo plasti nacionalne kulture oz. manifestacijo kulture na različnih ravneh. Hofstede te plasti opisuje od najbolj zunanje (ki je tudi najbolj opazna oz. vidna) do samega jedra na naslednji način:

- najbolj zunanja, torej najbolj vidna plast, so *simboli*, to so besede, geste, slike, predmeti, jezik, žargon, frizure, način oblačenja, zastave itd., ki se lahko spreminjajo;
- druga plast so *heroji*, to so visoko cenjeni člani neke kulture (ljudje, živi ali mrtvi, resnični ali namišljeni);
- tretja plast so *rituali*, to so običaji, preko katerih se v neki kulturi utrjujejo in prenašajo družbene norme in vrednote, npr. način pozdravljanja, priprava jedi itd.;
- v samem jedru pa so vrednote, gre za »nevidni« del, torej najbolj globoko plast, to je temelj vsake kulture.

Danes, ko živimo v času globalizacije, se je pospešila tudi medkulturna komunikacija. Bobek, Zver in Živko (2004, 185) pravijo, da je globalizacija spremenila ekonomsko, družbeno in kulturno sliko sveta, kjer države vedno bolj izgubljajo na pomenu, vendar pa se moramo zavedati, da globalizacija sveta avtomatično ne prinaša globalne kulture.

2.3 Organizacijska kultura

Vsaka organizacija ima svoj »duh«. Je celota posameznikov, ki imajo svoja načela, prepričanja, vrednote itd., ter se kot taki vključujejo v določeno organizacijo, ki ima svojevrstno in edinstveno klimo in kulturo. Slednja se od organizacije do organizacije sicer razlikuje, pa vendar imajo določene skupne »točke« oz. bi jih morale imeti.

Kot smo že ugotovili, ni enoznačne, edine in univerzalne opredelitve kulture. Biloslavo (2007, 32) pravi, da se je med številnimi definicijami kulture organizacije v strokovni literaturi najbolj uveljavila definicija, katera deli kulturo organizacije v tri povezane in soodvisne ravni na naslednji način:

- artefakti – gre za vidne strukture in procese v organizaciji, ki jih je težko razbrati;
- usvojene vrednote – gre za usmeritve, smotre in nazore; gre za usvojene utemeljitve;
- temeljne podmene – gre za nezavedna, samoumevna stališča, zaznave, misli in čustva, torej za prvobitni vir vrednot in pobud.

Treven in Srića (2001, 79) navajata, da je Luthans opredelil naslednje najpomembnejše lastnosti, značilne za organizacijsko kulturo:

- primerno vedenje – komunikacija v organizaciji (med sodelavci) poteka s pomočjo skupnega jezika in enake terminologije, pri tem pa je potrebno oz. nujno medsebojno spoštovanje;
- norme – gre za standarde vedenja, ki vladajo v organizaciji in kateri določajo ustreznost opravljenega dela;
- prevladujoče vrednote – temeljne vrednote, ki so oz. bi morale biti del vsake organizacije in ki jih morajo zaposleni spoštovati, so: nizka stopnja odsotnosti delavca z dela, visoka učinkovitost in visoka stopnja kvalitete;
- filozofija – filozofija daje v ospredje ustrezno ravnanje z zaposlenimi in porabniki ter se odraža v politiki same organizacije oz. podjetja;
- pravila – gre za pisna navodila, ki določajo, kako se naj posameznik v organizaciji vede, da bo sprejet s strani ostalih sodelavcev;
- organizacijska klima – gre za »vzdušje« oz. »ozračje« v organizaciji, kako se zaposleni obnašajo drug do drugega, gre tudi za odnos do porabnikov in do drugih zunanjih partnerjev.

Snoj (2007, 57) opozarja na določene spremembe v kulturi organizacije, in sicer da so zaradi vse intenzivnejšega in vse bolj globalnega konkuriranja, vse hitrejših in radikalnejših

sprememb v tehnologiji in zahtevanih znanjih, zaradi liberaliziranja nacionalnih in mednarodnih zakonodaj ter podobnih teženj organizacije vse bolj primorane v to, da spreminjajo svojo kulturo in delovanje.

3 NACIONALNA KULTURA V SLOVENIJI

3.1 Slovenija včeraj in danes

Slovenija je mlada država, ki se je osamosvojila leta 1991. Takoj po osamosvojitvi smo začeli s tranzicijo iz socialističnega v tržno gospodarstvo. Ta proces je sicer samo v določeni meri podoben ruskemu tranzicijskemu procesu. Enako obema državama je, da je bilo v času socializma le malo privatnih podjetij, kjer je bilo povprečno zaposlenih samo 5 ljudi. Pomembna razlika med državama je, da je bil lastnik ruskih podjetij država, medtem ko so bila slovenska podjetja v lasti zaposlenih, kar je podobno privatnemu lastništvu. Že v predtranzicijskem času so imeli slovenski menedžerji precej pooblastil glede proizvodnje in oblikovanja cen izdelkov. Vse boljši kazalci BDP-ja, letne gospodarske rasti, zmanjšanja brezposelnosti in majhna inflacija so pripomogli, da smo ena med prvimi vzhodnimi in srednjeevropskimi državami, ki je kandidirala za vstop v Evropsko Unijo (EU), 1. maja 2004 pa smo postali polnopravni člani EU. S 1. januarjem 2007 smo prevzeli tudi skupno denarno valuto, evro. Danes, leta 2012, teče sedmo leto od vključitve v EU in že smo se znašli sredi gospodarske in finančne krize, ki pa še zdaleč ni le nacionalni problem, pa tudi ne le problem EU, temveč problem svetovne razsežnosti. Govora je celo o razpadu EU. Prihodnost EU in s tem Slovenije je vprašanje prihodnosti.

Slovenija je majhna država s samo dvema milijonoma prebivalcev, vendar z izjemno bogato kulturo, zgodovino in naravnim bogastvom.

3.2 Gospodarstvo

Osamosvojitve Slovenije je prinesla preizkušnje tudi za gospodarstvo, saj se je le-to moralo spopasti s problemom izgube jugoslovanskega trga in s problemom ponovnega uvajanja tržnega gospodarstva. Slovenija se je morala preusmeriti na zahtevnejša tuja tržišča, kar ji je tudi uspelo. Za razliko od socialističnega obdobja, v katerem je bila Slovenija še kot del Jugoslavije in v katerem je prevladovalo rudarstvo in industrija, je v razvitih državah Evrope prevladovala storitvena dejavnost. Kljub padcu na področju proizvodnje, ki ga je Slovenija doživela ob osamosvojitvi, se je njeno gospodarstvo pobralo. Danes Slovenija ni več industrijska dežela, ampak poindustrijska, v kateri prevladuje storitvena dejavnost. Žal, pa se v zadnjih dveh oz. treh letih spopadamo z novo krizo v našem gospodarstvu.

Sicer pa je Slovenija zemljepisno zelo razgibana država in to se odraža tudi v njenem gospodarstvu. Je na eni strani precej hribovita dežela, ki ima tudi ravninske predele. Hribovja, ki so porasla z gozdovi, so vir lesne industrije, medtem ko so v dolinah in kotlinah velike obdelovalne površine. Močno razvito je tudi vinogradništvo in kmetijstvo. Slovensko Primorje je precej gričevnato, zaradi česar se je v teh predelih poleg vinogradništva razvilo tudi sadjarstvo. Tudi drugi del Slovenije ali t. i. Subpanonska Slovenija na severovzhodu in

vzhodu je gričevnata in ravninska ter po prisojeh pokrita z vinogradi, po ravninah pa s kmetijsko predelovalnimi površinami. V kmetijstvu prevladuje živinoreja ter predelava krompirja in žita. Ne smemo pozabiti na naravne lepote naše Slovenije, ki so vir turistične dejavnosti. Od majhnega koščka obale, razgibanega visokogorja, pa vse do kulturno zgodovinskih mest je Slovenija resnično privlačna za tujce.

3.3 Slovenska kultura

Slovenija je stičišče štirih velikih evropskih območij: Alp in Dinarskega gorstva, Panonske kotline in Sredozemlja. Zaradi tega se v njej prepleta toliko posebnosti in nasprotij, da je mogoče na razmeroma kratkih poteh doživeti presenetljive preskoke in raznolikost slovenske narave in kulture.

Slovenska kultura ima dolgo zgodovino in je danes izjemno pestra in barvita. K temu poleg zgodovine, v kateri smo bili priča odsotnosti lastne države in vsega postopka osamosvajanja pa vse do danes, veliko prispeva tudi velika regijska razpršenost. Kulturo je mogoče preučevati iz različnih vidikov. V nadaljevanju bomo povzeli nekatera poglobljena področja slovenske kulture, obravnavana na ravni države, kot jih v svojem delu z naslovom »Kultura kot razvojni dejavnik države in regij« opisuje Lipovškova (2003, 36–57):

- Poklicna dramska in lutkovna gledališča – se uvrščajo v področje uprizoritvenih umetnosti, ki obsegajo široko paleto gledaliških dejavnosti od glasbenega, dramskega, lutkovnega, uličnega gledališča do drugih gledaliških praks.
- Razstavna dejavnost galerij – razstavišč – mrežo muzejev in galerij v Sloveniji tvorita galeriji, ki ju je ustanovila država, in galerije, ustanovljene s strani občin.
- Muzeji – tradicija slovenskega muzejstva sega že v prvo četrtino 19. stoletja. Državni muzeji izvajajo programe varovanja premične kulturne dediščine. Obstajajo pa še pokrajinski, mestni, občinski, medobčinski in posebni muzeji, katerih ustanovitelji so občine.
- Knjižnice – dejavnost knjižnic je javna služba na področju kulture, ki beleži največjo število uporabnikov med kulturnimi dejavnostmi.
- Kulturna društva – so organizacijske oblike ljubiteljev kulturne dejavnosti (npr. pevski zbor, pihalni orkester itd.).
- Kinematografija – v Sloveniji kinematografiji delujejo v okviru podjetij, v sestavi društev ali v okviru zavodov za kulturo.
- Radiotelevizija – radio in televizija oz. njihove organizacije so masovni mediji, namenjeni javnosti. Tudi ti so področja kulture, ki močno prispevajo k razvijanju in širjenju naše kulture.

Slovenska kultura je tako bogata, da bi lahko o njej pisali še in še. Kljub temu pa bomo izpostavili nekaj kulturnih bogastev. Eden od najbolj, če ne že najbolj, prepoznaven kulturni

nacionalni simbol Slovenije je Triglav in njegov znameniti Aljažev stolp. Slovenci imamo tudi svojo tradicionalno narodno nošo, prav tako pa tudi svoje glasbene, skladateljske mojstre (France Prešeren, Stanko Premrl, Simon Gregorčič itd.), ki so dali pečat glasbeni plati naše kulture. V Sloveniji je mogoče najti tudi mnogo kulturnih arhitektur (gradov, cerkva, samostanov, spomenikov in domačij kulturnih osebnosti itd.). Prav tako pa se lahko pohvalimo tudi s svojo pestro kulinarčno kulturo. Tako veljajo za tradicionalno slovensko jed prekmurska gibanica, kranjska klobasa, krvavice itd. Kot zanimivost pa dodajmo še to, da je v Sloveniji močno razvita še ena navada oz. šega, in sicer pustovanje. Na podlagi starega izročila se je ohranilo najmanj 150 mask, med katerimi je najbolj znana maska kurent, ki se je ohranila predvsem na Ptujskem in Dravskem polju ter v Halozah (Novak 2009, 175). Kurent je še eden od prepoznavnih simbolov Slovenije.

3.4 Poslovni bonton

Poslovni bonton se v Sloveniji bistveno ne razlikuje od bontona drugih evropskih držav. Kar se tiče oblačenja, v poslovnem svetu Slovencev ni posebnih odstopanj, v primerjavi z drugimi kulturami oz. narodi. Priporočajo se, tako za moške, kakor tudi za ženske, nevpadljivi vzorci in barve, torej umirjeni kroji, eleganca. Sicer pa postaja tudi »poslovna moda« vse bolj sproščena. Odsvetujejo se premočna ličila in drugi preveč opazni modni dodatki, kakor tudi preveč vpadljivi čevlji in pričeske (kar še posebej velja za ženske). Tudi vizitke so del vsakdanjika v odnosih med poslovneži. V poslovnem svetu je izjemno pomembno rokovanje, pa tudi očesni stik. Ob predstavitvi bonton zahteva, da se ponudi roka, in sicer bonton narekuje, da jo prvi ponudi moški. Praviloma se rokuje ob prvem srečanju in ob slovesu. Kot smo omenili, je pomemben tudi očesni stik, pozabiti pa se ne sme tudi na ton glasu, ki naj bo čim bolj enakomeren. Točnost, natančnost, izkazovanje spoštovanja so vrline, ki so med poslovneži izjemno cenjene. Vozlova (2006) pa povzema po Košnikovi, da se v Sloveniji na poslovnih srečanjih ne vedemo nič slabše kot v tujini, vendar pa moramo odpraviti še nekatere napake, kot so zamude, zvonjenje mobilnih telefonov in podobno.

4 NACIONALNA KULTURA V AVSTRIJI

4.1 Avstrija včeraj in danes

Avstrija si je svojo politično ureditev izoblikovala po koncu druge svetovne vojne. Sicer pa je bila ustanovljena iz nemških dežel že leta 1919. Po razpadu habsburške monarhije so si Slovenci v boju za severno mejo prizadevali, da bi bil z njimi naseljen južni del Koroške priključen k matičnemu ozemlju v novi južnoslovanski državi; izid koroškega plebiscita pa je leta 1920 odločil, da bo avstrijska državna meja na Karavankah (Krušič 1993, 139). 1938 je bila priključena Nemčiji, leta 1955 pa je spet postala samostojna država s svojo državno pogodbo.

Danes je Republika Avstrija svobodna demokratična država, ki si je uspešno uredila prostor v mednarodni skupnosti narodov. Leta 1955 je bila sprejeta v Združene narode in leto za tem je stopila v Svet Evrope. Leta 1995 pa je postala tudi polnopravna članica EU. Sestavljena je iz 9 zveznih dežel, v katerih skupaj prebiva 8,4 milijona ljudi. Večina Avstrijcev je sicer rimskih katolikov, vendar je močna tudi Luteranska cerkev, nekaj pa je tudi članov judovske skupnosti. Po površini je Avstrija približno štirikrat večja kot Slovenija in ima sorazmerno s tem tudi približno štirikrat več prebivalcev. Po njeni oblikovnosti jo lahko delimo na tri območja, in sicer na Alpe, vzhodno nižavje in valovito gričevje ob meji s Češko in Slovaško. Dodajmo, da Alpe zajemajo skoraj dve tretjini celotne države. Zanimiv je tudi podatek, da ta, dokaj majhna, država meji na kar 8 držav, in sicer na zahodu na Švico in Liechtenstein, na severozahodu na Nemčijo, na severu in severozahodu na Češko in Slovaško, na vzhodu na Madžarsko, na jugovzhodu na Slovenijo in na jugu na Italijo.

4.2 Gospodarstvo

Lega Avstrije med vzhodnim in zahodnim delom Evrope igra za njeno trgovino zelo pomembno vlogo. Zaradi prepletanja tržnih načel z visoko stopnjo državnega nadzora lahko Avstrija hkrati razvija gospodarstvo ter kontrolirano omejuje inflacijo in nezaposlenost v državi. Njene naravne danosti so bile razlog, da se je v Avstriji razvil zelo močan turizem. Tako je Avstrija priljubljena turistična dežela ter hkrati tudi zelo razvita in sodobna industrijska država.

K razvoju industrije, kot jo poznamo v Avstriji, je ogromno pripomoglo dejstvo, da je država, v primerjavi z ostalimi zahodnoevropskimi državami, nadpovprečno bogata z rudami in energetskimi viri (Graham 1997, 124). Vodno bogastvo iz gorskih predelov Avstrije zagotavlja večino električne energije, ki se proizvede v vodnih elektrarnah. Poleg železarstva in jeklarstva so pomembne še strojna, lesna, papirniška ter tekstilna industrija, kar kaže na mnogostranskost izvoza v primerjavi z drugimi evropskimi državami. Skrivnost razvite

industrije je tudi zelo dobro povezana infrastruktura, ki poleg goste mreže cestnega in železniškega prometa premore kar šest letališč ter dva pristanišča na Donavi (Linz, Dunaj).

Zaradi prevladujoče gorate pokrajine je v Avstriji tudi močno razvito kmetijstvo in turizem. V površini gozdov sodi država med najbolj gozdnate v zahodni Evropi, saj gozdovi prekrivajo kar 40 odstotkov njene površine, kar je tudi pomembno za gospodarstvo (Krušič 1993, 144). V spodnjem delu Avstrije je zelo razvito vinogradništvo, medtem ko v alpskem hribovju prevladujeta živinoreja in gozdarstvo, v dunajski, celovški kotlini in ob Muri pa se ljudje ukvarjajo večinoma s poljedelstvom in vrtnarstvom. Zaradi državne spodbujevalne politike se je ogromno prebivalcev odločilo za posodobitev majhnih in srednjih kmetij, kar je pripeljalo do porasti deleža pridelane hrane. Poseben poudarek dajejo na ekološko pridelano hrano. Turizem je danes nepogrešljiva sestavina v avstrijskem gospodarstvu.

4.3 Avstrijska kultura

O vplivu germanske kulture na evropsko družino je težko govoriti, saj germanska oziroma »barbarska« ljudstva niso imela pisnih sistemov, dokler niso ta prišla v stik s klasičnimi civilizacijami. Največ nam o njihovi kulturi priča arheološka zapuščina. Iz slednje je razvidna razlika v izkoriščanju naravnih virov in naselitvenih vzorcev.

Avstrija velja za deželo festivalov in koncertov z vrhunskimi umetnostnimi dosežki, hkrati pa tudi za deželo sproščene radoživosti in črnega humorja (Kakež 2011). Eden od večjih kulturnih dogodkov se odvija vsakega maja in junija, ko privabijo v avstrijsko prestolnico nešteto obiskovalcev Dunajski slavnostni tedni in pripravijo posebne gledališke predstave in likovne razstave, vendar pa je glavni poudarek na glasbenih prireditvah. Kot bomo videli v nadaljevanju, so Avstrijci izjemno glasbeni narod s številnimi opernimi hišami in koncertnimi dvoranami, kjer se še danes izvajajo dela uglednih avstrijskih skladateljev. K njihovi (glasbeni) kulturi sodijo tudi poulični godci, ki so nekaj povsem vsakdanjega. Vsekakor je središče avstrijske kulture Dunaj, kjer so na cesarskem Dunaju, nekdanjem središču »multikulturnega« habsburškega cesarstva, zbrani umetniški zakladi vseh obdobj (Bruschke idr. 2008, 149).

Posebne pozornosti je torej na področju avstrijske kulture deležna tradicija glasbe in seveda svetovno znani kulturni center Dunaj. Znameniti Dunaj je v 18. in 19. stol. užival ugled evropske prestolnice klasične glasbe, saj so se tam nahajali veliki komponisti kot Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven in Johann Strauss ml. Že v času baroka je zaradi stika s slovansko in madžarsko kulturo dosegel bogatejši vpliv in obliko v glasbi, zaradi česar je Dunaj v 16. stoletju še podkrepil vlogo kulturnega centra. K avstrijski glasbi štejemo tudi jodlanje, saj ima svoj izvor na območju avstrijskih Alp, nekoč pa se je imenovalo »juchzn«. Med avstrijsko bogato kulturno dediščino je zraven omenjenih skladateljev izjemno pomembno tudi področje humanistike, ki sta ga zaznamovala Sigmund Freud, katerega dela

še naprej burijo duhove, in Ludwig Wittgenstein, eden najpomembnejših filozofov 20. Stoletja, ter področje slikarstva, kjer zbuja občudovanje dela Gustava Klimta z začetka 20. stoletja.

Izročilo ljudske kulture je živo zlasti na zahodu Tirolske (Graham 1997, 124).

4.4 Poslovni bonton

Pomembna komponenta kulture nekega naroda je tudi poslovni bonton. Poslovni partnerji so poznani po tem, da poleg nemščine govorijo še vsaj en jezik, najpogosteje angleški. Posebej na Dunaju se potrudijo in spregovorijo s knjižno nemščino, medtem ko je malo drugače na Koroškem, kjer je njihov dialekt tako izrazit, da jih ne razumeš prav dobro, kakšen slovar pa sploh ne pride v poštev. Kar se tiče razlik med spoloma, jih v poslovnem svetu praktično ni. Sicer je še vedno na vodilnih položajih precej več moških, vendar se to spreminja in njihove ženske »kolegice« so iz leta v leto uspešnejše. Pomembno je, da je naloga narejena in ne, ali jo bo naredil moški ali ženska.

Kar se tiče poslovnih oblačil in njihovega načina oblačenja, ni večje razlike v primerjavi s poslovneži v Sloveniji. Značilna in hkrati drugačna od drugih pa je narodna noša in zanimivo je, da so na pomembnih sestankih ali ob kakšni posebni priložnosti poslovneži oblečeni v tradicionalno avstrijsko narodno nošo, kar je pogosteje na Avstrijskem Koroškem (Kakež 2011). Lahko se celo zgodi, da poslovneži ob pravem trenutku tudi kakšno zapojejo. Vse je odvisno od poteka in vzdušja na sestanku. Pomemben del poslovnega bontona je tudi rokovanje, kot dokaz spoštovanja. V poslovnem bontonu imajo svoje mesto tudi vizitke, brez katere skorajda nisi pravi poslovnež. Pri njihovi »izročitvi« velja, kot v večini držav, da starejša oseba prva ponudi svojo vizitko mlajši, saj se lahko nasprotna gesta ponekod smatra za nevljudno.

5 HOFSTEDOVE KULTURNE DIMENZIJE

Slavni nizozemski sociolog, Geert Hofstede, je s svojo študijo, ki je trajala 6 let (1967–1973), ogromno prispeval na področju vpliva nacionalnih kultur na organizacijske vrednote. V svoji mednarodni raziskavi je svoje podatke črpal iz 100.000 anket, ki jih je razdelil med delavce podjetja IBM, ki so prihajali iz več kot 40 različnih držav. Po študiji podatkov je zasnoval svoj model petih dimenzij. Na podlagi teh dimenzij ugotavljamo razlike med kulturami, ki nam pomagajo pri izbiri marketinške strategije podjetja. Geert je rezultate svoje študije predstavil študentom na svetovno znanih univerzah, z namenom, da se ti soočijo z njegovo teorijo, hkrati pa je tudi želel, da se nadaljujejo raziskave na tem področju. Hofstedova teorija je sestavljena iz modela petih dimenzij: moškost (masculinity), razdalja v moči (Power Distance), individualizem, izogibanje negotovosti (uncertainty avoidance) in dolgoročna orientacija (Long term Orientation). Hofstede posebej poudarja, da te temeljne dimenzije pripadajo nacionalni kulturi in ne posameznikom (Jazbec 2005, 22). V nadaljevanju predstavljamo vsako od njih.

5.1 Dimenzija identitete (individualizem/kolektivizem)

Kulturna dimenzija individualizma in kolektivizma nam pove, kako posamezne družbe vrednotijo usmerjenost človeka k sebi (ali k svoji družini), k zasledovanju lastnih ciljev in interesov oz. družbo, kjer socialne vezi med člani družbe niso trdne (Zver, Živko in Bobek 2005, 40). V nasprotju z individualizmom je kolektivizem nasproten pojem, ki je po mnenju Hofsteda 2001 (v Zver, Živko in Bobek 2005, 41) povezan s pozitivnim vrednotenjem privrženosti, lojalnosti in vključenosti posameznika v kolektiv, v »mi-skupino«, v kateri je zaščiten. Izrazito individualistične države so ZDA, Velika Britanija, Nizozemska, Italija in Belgija, katere si prizadevajo predvsem za uresničitev lastnih interesov in interesov družine. Nasprotno je bila najvišja stopnja kolektivizma izmerjena v državah Srednje Amerike, v Španiji, Grčiji, na Portugalskem, po ugotovitvah Jazbečeve (2005, 21) pa tudi v Pakistanu in na Japonskem. Za te države je značilna večja emocionalna pripadnost organizaciji ter nagnjenost k skupinskim odločitvam. Razlika med individualistično in kolektivistično kulturo se kaže na področjih, kot so družina, šola, delovno mesto, pravila, država, ideje.

Nekaj od teh razlik, zaradi lažje predstave, prikazujemo v spodnji preglednici.

Preglednica 1: Razlike med kolektivistično in individualistično družbo

Kolektivistična družba	Individualistična družba
Identiteta temelji na socialni mreži.	Identiteta temelji na posamezniku.
Ohranja se ravnovesje, konfliktom pa se izogibajo.	Povedati, kar misliš, je lastnost odkrite osebe.
Visoko kontekstna komunikacija.	Nizko kontekstna komunikacija.
Menedžment je menedžment skupine.	Menedžment je menedžment posameznika.
Odnos prevladuje nad nalogo.	Naloga prevladuje nad odnosom.
Kolektivni interesi prevladujejo nad osebnimi.	Osebnimi interesi prevladujejo nad kolektivnimi.
Mnenja oblikujejo člani skupine.	Od vsakega se pričakuje, da bo imel lastno mnenje.
Nizek BDP na prebivalca.	Visok BDP na prebivalca.
Tisk nadzoruje država.	Svoboda tiska.
Zakoni in pravice se razlikujejo med skupinami.	Zakoni in pravice naj bi bili enaki za vse.
Dominantna vloga države v ekonomiji.	Omejena vloga države v ekonomiji.
Politično moč izvajajo interesne skupine.	Politično moč izvajajo posamezniki.
Ideologija enakosti prevladuje nad ideologijo osebne svobode.	Ideologija osebne svobode je nad ideologijo enakosti.
Ravnovesje in konsenz v družbi je najvišji cilj.	Samouresničitev vsakega posameznika je najvišji cilj.

Vir: Hofstede 2001 (v Zver, Živko in Bobek 2005, 44–46).

5.2 Dimenzija spola (moškost/ženskost)

Pri tej dimenziji gre za primerjanje moškosti in ženskosti. Gre za dve različni oz. nasprotni komponenti. Vrline moške kulture bazirajo na tekmovalnosti, uveljavljanju, materializmu, oblasti ter ambicioznosti, medtem ko se vrline v ženskih kulturah razlikujejo, saj poudarjajo kvaliteto življenja, nežnost, skromnost ter pomembnost odnosov. Po Hofstedovi raziskavi so najbolj »moške« kulture Japonska, Avstrija, Italija, Venezuela, Švica, Mehika, Irska, Jamajka, Velika Britanija, Nemčija, pa tudi ZDA, Kanada itd., medtem ko so bolj »ženske« kulture Finska, Čile, Portugalska, Tajski itd. Hofstede 2001 (v Zver, Živko in Bobek 2005, 50–51).

Razlika oz. nasprotja med žensko in moško kulturo se kažejo na področjih, kot so družina, šola, delovno mesto, pravila, država, ideje in so lepo vidna iz spodnje preglednice.

Preglednica 2: Razlike med moškimi in ženskimi družbami

Ženske družbe	Moške družbe
Prevladujoče vrednote so skrb za sočloveka in ohranjanje vrednot.	Prevladujoče vrednote so materialni uspeh in napredovanje.
Pomembni so ljudje in zdravi medčloveški odnosi.	Pomembna sta uspeh in denar.
Od vsakega se pričakuje, da je skromen.	Od moških se pričakuje, da so jasni, ambiciozni in trdni.
Neuspeh v šoli ne pomeni katastrofe.	Neuspeh v šoli je katastrofa.
Dečki in deklince lahko jokajo, ne smejo pa se bojevati.	Deklince lahko jokajo, fantje ne. Fantje morajo vrniti, če so napadeni, deklince ne.
Delati, da bi živeli.	Živeti, da bi delali.
Ideal socialne države.	Ideal storilnostne družbe.
Revnim naj bi pomagali.	Podpirali naj bi močne.
»Majhno in počasi je lepo.«	»Veliko in hitro je lepo.«
Glavni poudarek naj bi bil na varstvu okolja.	Ohranjanje gospodarske rasti naj bi imelo absolutno prednost.
Mednarodne konflikte naj bi reševali s pogajanjem in sklepanjem kompromisov.	Mednarodne konflikte naj bi reševali s kazanjem lastne moči ali z bojevanjem.
Velik delež žensk na voljenih političnih funkcijah.	Majhen delež žensk na voljenih političnih funkcijah.
Velike religije poudarjajo dopolnjevanje spolov.	Velike religije poudarjajo moško prednostno pravico.
Poudarek je na enakopravnosti, solidarnosti in kvaliteti življenja.	Poudarek je na fair playu, tekmovanju med kolegi in uspehu.

Vir: Hofstede 2001 (v Zver, Živko in Bobek 2005, 50–51).

5.3 Dimenzija hierarhije (velika/majhna oddaljenost od moči)

V tej dimenziji kulture Hofstede opisuje odnos do enakopravnosti in hierarhije v družbi. Gre za distanco moči oz. oddaljenost od moči. Predmet preučevanja je bilo »vprašanje«, v kolikšni meri in na kakšen način ljudje sprejemajo distribucijo moči, predvsem tisti, ki je nimajo veliko. Raziskava je pokazala, da so ljudje z nižjo stopnjo izobrazbe in z nižjim socialnim položajem za avtoritarne vrednote bolj labilni in s tem izkazujejo visoko distanco moči. Neenakost se pojavlja na vseh področjih družbenega življenja. Kot prikazuje spodnja preglednica, so poglobitve razlike med državami oz. kulturami z nizko in visoko distanco moči na področju splošnih norm, družine, šole, delovnega mesta, politike in ideologije.

Po Hofstedu so države in regije z nizko distanco moči Latinska Amerika, latinski del Evrope (Francija, Španija), Azija in afriške države ter bivša Jugoslavija, medtem ko sodijo med države z visoko distanco moči ZDA, Velika Britanija in njene bivše kolonije ter preostali del evropskih držav (Zver, Živko in Bobek 2005, 39).

Biloslavo (2007, 40) pravi, da v državah, kjer je majhen razpon moči, vlada manjša centraliziranost, medtem ko je za države z velikim razponom moči značilna višja centraliziranost.

Preglednica 3: Razlika med družbami z nizko in visoko distanco moči (PD)

Nizka PD	Visoka PD
Neenakosti med ljudmi naj bi bile kar se da majhne. Starši obravnavajo otroke kot sebi enakovredne posameznike.	Neenakosti med ljudmi so pričakovane in dobrodošle. Starši učijo otroke poslušnosti.
Učitelji so strokovnjaki, ki posredujejo znanja. Ljudje z višjo izobrazbo se nagibajo k manjši avtoriteti kot ljudje z nižjo izobrazbo.	Učitelji so guruj, ki posredujejo lastna znanja. Bolj izobraženi ljudje imajo enake predstave o avtoriteti kot tisti z nižjo izobrazbo.
Hierarhična struktura neke organizacije, ki pomeni neenako porazdelitev vlog, je posledica praktičnih razlogov.	Hierarhična struktura neke organizacije je zrcalna slika naravne neenakosti med višjim in nižjim slojem.
Ozek dohodkovni razpon med vrhom in dnom hierarhije.	Širok dohodkovni razpon med vrhom in dnom hierarhije.
Idealen šef je iznajdljiv demokrat.	Idealen šef je avtokrat ali »dobrodušni oče«.
Sposobnost, bogastvo in oblast niso neločljivo povezani.	Sposobnost, bogastvo in oblast so neločljivo povezani.
Srednji sloj je množičen.	Srednji sloj je šibak.
Vsi imajo enake pravice.	Vladajoči so deležni privilegijev.
Politični sistem se lahko spreminja s predpisi.	Političen sistem se lahko spreminja z zamenjavo glav na vrhu.
Uporaba sile v notranji politiki je redka.	Spori v notranji politiki pogosto vodijo v nasilje.
Volilni sistem temelji na večini.	Vsakdo je lahko imenovan v vlado.
V teoriji menedžmenta se poudarja vloga zaposlenih.	V teoriji menedžmenta se poudarja vloga vodilnih delavcev.
Prevladujoče religije in filozofski sistem poudarjajo enakost.	Prevladujoče religije in filozofski sistem podpirajo hierarhijo in delitev družbe na razrede.

Vir: Hofstede 2001 (v Zver, Živko in Bobek 2005, 41–42).

5.4 Dimenzija vrednot (dolgoročna/kratkoročna usmerjenost)

Ta dimenzija predstavlja stopnjo, do katere so se ljudje pripravljene odreči kratkoročnim užitkom v korist dolgoročnih (Jazbec 2005, 21). Gre za dodatno dimenzijo, saj je bila vključena naknadno, drugače imenovana tudi konfucijanska dinamika. Ta nacionalna kulturna komponenta izraža dolgoročne in kratkoročne orientacije. Pri dolgoročni orientaciji gre za usmerjenost v prihodnost oz. v bodoč uspeh, medtem ko pri kratkoročni ravno obratno, gre za

ohranjanje vrednot iz preteklosti in sedanjosti. Pri prvi se kaže težnja po takojšnjem uspehu oz. dobitku, pri drugem pa po dolgoročnejših dobitkih. Razlike med družbami z dolgoročno in kratkoročno orientacijo prikazujemo v spodnji preglednici.

Preglednica 4: Razlike med družbami s kratkoročno in dolgoročno usmeritvijo

Kratkoročna usmeritev	Dolgoročna usmeritev
Spoštovanje tradicij.	Prilagajanje tradicij modernim okoliščinam.
Spoštovanje socialnih in statusnih dolžnosti, ne glede na stroške.	Spoštovanje socialnih in statusnih dolžnosti v okviru določenih meja.
Družbeni pritisk, konkurirati s sosedom, četudi za ceno zadolževanja.	Varčnost pri razpolaganju z resursi.
Nizke kvote prihranka, malo denarja za investicije.	Visoke kvote prihranka, sredstva za naložbe na razpolago.
Pričakovanje hitrih rezultatov.	Vztrajnost pri počasnem doseganju rezultatov.
Ugled je pomemben.	Pripravljenost podrediti se nekemu namenu.
Posredovanje resnice je pomembno.	Upoštevanje zapovedi in kreposti je pomembno.

Vir: Hofstede 2001 (v Zver, Živko in Bobek 2005, 53).

5.5 Dimenzija resnice (izrazito/šibko izogibanje negotovosti)

Kot pravi Jazbečeva (2005, 20), se ta dimenzija nanaša na obseg, v katerem se ljudje izogibajo negotovosti. Z negotovostjo so mišljene situacije, v katerih se člani neke kulture počutijo ogrožene pred nepoznanimi in nezanesljivimi situacijami. Gre za reakcijo na neznano oz. negotovo prihodnost. Negotovost se še posebej nanaša na novosti, ki jih prinašajo pravo, tehnologija itd. Kulture, za katere je značilen visok indeks preprečevanja negotovosti, imajo nizko toleranco do negotove prihodnosti in situacij, medtem ko je pri kulturi z nizkim indeksom obratno. Tudi pri tej kulturni dimenziji se razlike odražajo na področju pravil, družine, šole, delovnega mesta, politike in miselnega sveta, kot je razvidno iz spodnje preglednice.

Preglednica 5: Razlike med družbami s šibkim in močnim preprečevanjem negotovosti

Šibko preprečevanje negotovosti	Močno preprečevanje negotovosti
Negotovost je normalen pojav v življenju in jo v vsakdanu sprejemamo takšno, kakršna se pač pojavlja.	V življenju občutimo imanentno negotovost kot stalno ogrožanje, proti kateremu se je treba bojevati.
Zmeren stres, subjektivno občutenje ugodja.	Velik stres, subjektivno občutenje strahu.
Agresije in čustev ne smemo pokazati.	Agresijo in čustva je včasih dobro pokazati.
Ohlapna pravila za otroke glede tega, kar velja za umazano in prepovedano.	Stroga pravila za otroke glede tega, kar velja za umazano in prepovedano.
Učitelj si lahko privoščiči, da česa ne ve.	Učitelj mora vse vedeti.
Čas je orientacijski okvir.	Čas je denar.
Dobro počutje pri brezdelju in trdo delo le, če je to potrebno.	Čustvena potreba po neutrudni prizadevnosti in notranja želja po trdem delu.
Če pravil ni mogoče upoštevati, jih je treba spremeniti.	Če pravil ni mogoče uresničevati, grešimo in moramo delati pokoro.
Upoštevajo proteste državljanov.	Proteste državljanov je treba zatreti.
Državljeni imajo pozitiven odnos do institucij.	Državljeni imajo negativen odnos do institucij.
Tolerantnost, zmernost.	Konzervativnost, ekstremizem, pravo in red.
Pozitiven odnos do mladine.	Negativen odnos do mladine.
Resnice neke skupine ne smemo vsiljevati.	Obstaja samo ena resnica, ki je v naši posesti.
Človekove pravice: nikogar ne smemo preganjati zavoljo njegovega prepričanja.	Fundamentalizem in nestrpnost v religiji, politiki in ideologiji.
Regionalizem, internacionalizem, poizkusi integriranja manjšin.	Nacionalizem, ksenofobija, zatiranje manjšin.

Vir: Hofstede 2001 (v Zver, Živko in Bobek 2005, 48–49).

6 KRATKA PRIMERJAVA KULTURNIH RAZLIK TER PODOBNOSTI MED SLOVENIJO IN AVSTRIJO

Odnos med Avstrijo in Slovenijo je bil za slednjo vedno zelo pomemben. Identiteta slovenskega naroda in značilnosti slovenskega družabnega kulturnega in družbenega, torej civilizacijskega korpusa, so v veliki meri v neposredni pozitivni ali negativni konotaciji z obstojem in vplivom avstrijskega prostora, v skoraj vseh njegovih pomenskih dimenzijah (Jančar 1996, 51). Zanimljivo ni niti dejstvo, da imamo skupno tudi zgodovino, katere vpliv je mogoče občutiti še danes.

Avstrijska in slovenska kultura imata nekaj podobnosti, spet na drugi strani tudi določene raznolikosti. Na podlagi napisanega o kulturi teh dveh dežel lahko na kratko povzamemo nekaj ugotovitev. Gre zgolj za grobo primerjavo. Več smo o tej kulturni podobnosti oz. raznolikosti ugotavljali z raziskavo, ki je predstavljena v nadaljevanju.

Avstrija je približno štirikrat večja od Slovenije in ima tudi štirikrat več prebivalcev. Delimo si Alpe, katere zavzemajo pretežni del avstrijske dežele, dobršen »kos« pa jim imamo tudi Slovenci. Kot smo omenili, je Avstrija dežela festivalov in koncertov. Lahko bi rekli, da je izrazito glasbeno obarvana kultura. Malokdo ne pozna njihovega znamenitega »jodlanja«. V Sloveniji je več gledaliških prireditev in razstavnih dejavnosti kakor glasbenih, čeprav glasbenih festivalov in koncertov ne manjka niti v Sloveniji. Če se ozremo nazaj v zgodovino, lahko sklepamo, da imamo tudi Slovenci svoje glasbene mojstre, ki so zaznamovali slovensko kulturo. Tako bi lahko rekli, da imajo Avstrijci Mozarta, Slovenci pa Prešerna. Oba naroda imata svoje tradicionalne narodne noše in tradicionalne jedi. Kar se tiče poslovnega bontona, ni večjih razlik. Tukaj bi izpostavili le-to, da se v Avstriji na sestankih, če je vzdušje temu primerno, tudi kaj zapoje, medtem ko pri nas to ravno ni običajno. Kot smo omenili, več o primerjavi kultur v empiričnem delu.

Jančar (1996, 99) kot poseben del strateškega odnosa Avstrije do Slovenije označuje tudi avstrijsko politiko na področju kulturnih in znanstveno-raziskovalnih stikov. Gre za stike, ki se odvijajo oz. razvijajo v interesu obeh narodov. Vendar pa Jančar istočasno namiguje na tezo, da je avstrijski strateški interes na tem področju v poudarjanju elementov identičnosti avstrijske in t. i. srednjeevropske kulture, v formiranju ali obnavljanju neke regionalne identitete, v kateri naj bi imela avstrijska stran avtomatično prevladujočo vlogo. Pri tem je poseben poudarek na znanju in učenju nemščine kot jezika regionalnega sporazumevanja. Lahko bi trdili, da avstrijska stran ovira uveljavljanje slovenščine v avstrijskih šolah, univerzah in elektronskih medijih.

Slovenija je za Avstrijo, kljub svoji majhnosti, tudi gospodarsko izjemno pomembna. Že takoj po osamosvojitvi so gospodarski pokazatelji kazali, da je Slovenija izredno kvaliteten kupec avstrijskih proizvodov in uslug. To velja tudi danes, čeprav morda ne več tako izrazito, pa

vendar so kapitalski transferji za Avstrijo še vedno ugodni. Pogosto se Slovenci tudi odločajo za varčevanje v avstrijskih bankah.

Breznikova (2007, 35) pravi, da avstrijski dokumenti zgubljajo še najmanj besed o nacionalni identiteti, zlasti ker je identiteta v glavnem razumljena kot povezovanje kulture s turizmom in gospodarstvom, kot vprašanje »made in Austria«. Vprašanja nacionalne identitete, se po besedah Breznikove, navadno ogrevajo skozi problematiko etničnih manjšin in imigracij. Seveda pa je nacionalna identiteta odraz nacionalne kulture in obratno.

6.1 Kulturno sodelovanje med Slovenijo in Avstrijo

V okviru Evropskega teritorialnega sodelovanja je bil konec leta 2007 sprejet operativni program »Čezmejno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007–2013« (2007, 25–26), v katerem je bilo med drugim predstavljeno tudi sodelovanje na področju kulture. Iz tega programa povzemamo nekaj pomembnih točk, ki opisujejo kulturno sodelovanje med državama:

- Kultura sodelovanja med Avstrijo in Slovenijo je zelo bogata in pestra, saj je področje privlačno prav zaradi raznolike kulturne krajine in arhitekture. Kulturna dediščina je eden pomembnih potencialnih nosilcev regionalnega čezmejnega razvoja in sodelovanja, saj predstavlja enega ključnih elementov izgradnje identitete posamezne regije in njene valorizacije s pomočjo razvoja kulturnega turizma, ki v zadnjih letih postaja ena najhitreje rastočih industrij.
- Sodelovanje med Avstrijo in Slovenijo je pomembno tudi zaradi tradicionalnih zgodovinskih in etničnih povezav med ljudmi, ki živijo na obeh straneh meje.
- Precej potenciala za sodelovanje je mogoče najti tudi na področju umetnosti in kreativnih industrij (vključno s storitvami, ki so povezane s kulturno dediščino, gledališčem in plesom, glasbo, opero, izdajanjem CD-jev, založništvom, vizualnimi umetnostmi, kulturnim turizmom, izobraževanjem na področju umetnosti, oblikovanjem, arhitekturo itd.).
- Obe sodelujoči strani redno prirejata pomembne kulturne festivale, organizirane na raznih področjih kulture, kot so glasba, književnost, film in gledališče. Med prepoznavne avstrijske festivale sodi festival Steirischer Herbst, festival Styriarte, Koroško poletje (Carinthischer Sommer), glasbeni tedni v Millstätter Seeju itd., medtem ko so najvidnejši slovenski festivali: festival Lent, Ljubljanski poletni festival, Jazz festival Ljubljana, gledališki festival Borštnikov prstan v Mariboru, festival mladih kultur Kunigunda v Velenju itd.

V omenjenem operativnem programu je tudi zapisano, da je institucionalna osnova za sodelovanje na področju kulture in na programskem območju izredno močna ter so pri tem izpostavljeni ključni vidiki, ki jih na kratko povzemam:

- Gradec se je pred 9 leti oz. leta 2003 ponašal z nazivom Kulturna prestolnica Evrope in mesto je tega leta dobilo veliko dodatno kulturno infrastrukturo. Letos, 2012, je za

evropsko kulturno prestolnico izbrano slovensko mesto Maribor.

- V Avstriji se gledališča in operne hiše nahajajo v večjih mestih. V avstrijskih regionalnih središčih deluje precejšnje število kulturnih centrov, ki ponujajo širok razpon kulturnih dejavnosti predvsem prebivalcem posameznih regij. Gledališča in operne hiše se nahajajo v večjih mestih, v Avstriji pa se lahko pohvalijo tudi z več kot 300 muzeji, ki pokrivajo različna področja.
- V Sloveniji obstaja, skupaj z operami, 9 javnih gledališč, veliko amaterskih gledaliških skupin, 121 večjih galerij in ogromno muzejev. Področje ima široko razvejano mrežo 153 knjižnic, ki so dejavne tudi na področju organiziranja najrazličnejših razstav in kulturnih dogodkov in predstavljajo pomemben potencial na področju informiranja javnosti.
- Možnosti za čezmejno sodelovanje na področju medijev (radia, televizije in drugih avdio-vizualnih medijev, kot tudi tiskanih in elektronskih medijev) so bile dolgo slabo izkoriščene. Sodelovanje na področju medijev pa lahko pomembno prispeva k širitvi možnosti čezmejnega sodelovanja, boljšemu razumevanju kulturnih razlik in podobnosti na programskem območju ter tudi k predstavitvi raznolikega kulturnega bogastva širši evropski publiki.
- Kulturna ponudba v Sloveniji je najbolj razvita v osrednji Sloveniji in v Podravju (še posebej veliko je gledališč, oper in galerij), delež kulturnih delavcev pa je daleč nad povprečjem predvsem v Osrednjeslovenski regiji. Veliko možnosti za sodelovanje ponujajo tudi kulturne zveze in številne organizacije ter posamezniki, delujoči na področju kulture.

7 RAZISKAVA

7.1 Namen in cilj raziskave

Namen raziskave je ugotoviti kulturne razlike med Slovenijo in Avstrijo, in sicer predvsem v naslednjih treh dimenzijah:

- dimenzija spola (vprašanje 1–5),
- dimenzija identitete (vprašanje 6–10) in
- dimenzija moči (vprašanje 11–15).

Cilj raziskave je bil ugotoviti, kakšne so razlike med slovensko in avstrijsko kulturo ter na podlagi rezultatov ovrednotiti (potrditi oz. zavreči postavljene hipoteze). Prav tako je bil cilj raziskave podati kritično analizo ugotovljenih razlik med omenjenima kulturama.

7.2 Merski instrument in vzorec raziskave

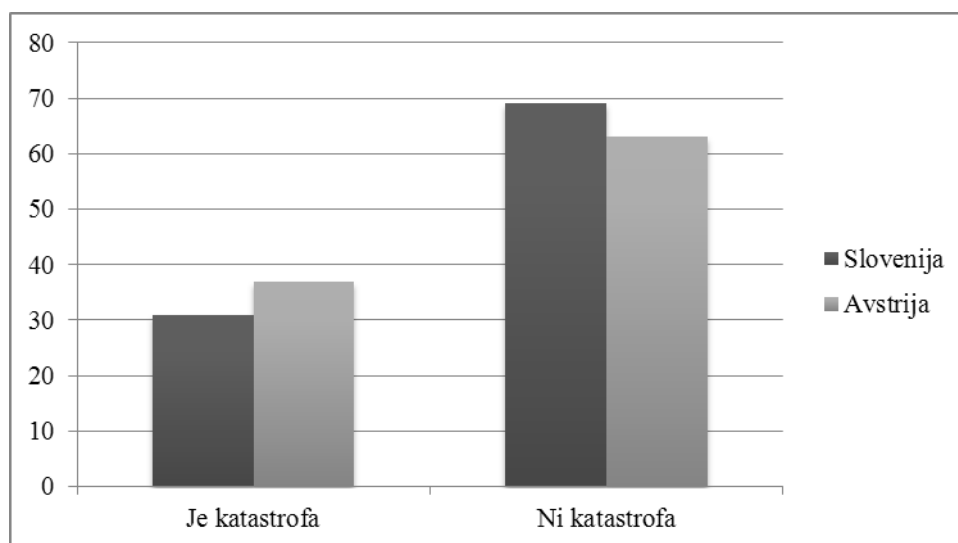
V raziskavi sem, kot merski instrument, uporabila anketni vprašalnik. Slednji je bil sestavljen iz 15 vprašanj zaprtega tipa, pri katerih so imeli anketirani možnost izbire le med dvema popolnoma izključujočima se odgovoroma (v obliki trditve). Anketne trditve oz. odgovori so bili povzeti po Hofstedu (2001), in sicer iz njegovega dela z naslovom »*Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations*«. Na koncu anketnega vprašalnika sem postavila še 3 splošna vprašanja (demografski podatki), ki so se nanašala na spol, starost in izobrazbo anketiranih oseb.

Raziskava je bila izvedena na vzorcu 200 naključno izbranih oseb obeh spolov, vseh starosti in z različno izobrazbo. Od tega jih je bilo 100 državljanov Slovenije in 100 državljanov Avstrije. Zbiranje podatkov je potekalo tako, da sem anketni vprašalnik v nemškem jeziku razdelila gostom igralniško-zabavišnega centra Mond v Šentilju (tik ob meji z Avstrijo, kjer je veliko avstrijskih gostov) ter preko spleta (socialna omrežja in elektronska pošta).

Podatke sem najprej obdelala ročno za vsako postavljeno vprašanje posebej. Nato sem izračunala, koliko procentov znaša vsak od odgovorov. Dobljene rezultate sem prikazala grafično ter podala njihovo interpretacijo. Raziskava je potekala v mesecu marcu 2012.

7.3 Predstavitev rezultatov

1. Kaj je za vas (ne)uspeh v šoli?

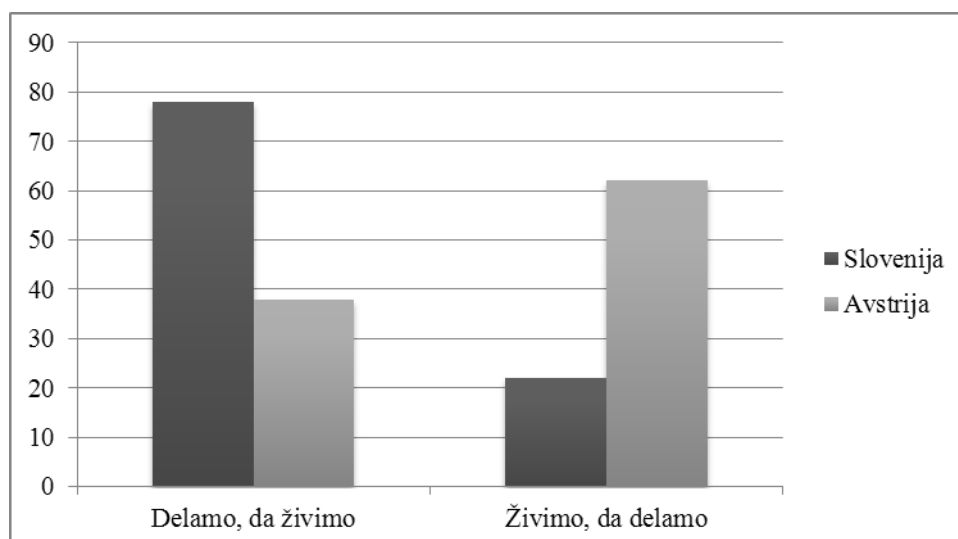

Slika 1: (Ne)uspeh v šoli

Interpretacija odgovorov

31 % Slovencev in 37 % Avstrijcev meni, da je (ne)uspeh v šoli katastrofa. 69 % Slovencev in 63 % Avstrijcev pa meni, da (ne)uspeh v šoli ni katastrofa. Tukaj vidimo veliko podobnost med Slovenci in Avstrijci. Pri obeh prevladuje ženska dimenzija, čeprav je ta nekoliko bolj izrazita med Slovenci.

2. Čemu delamo oz. živimo?

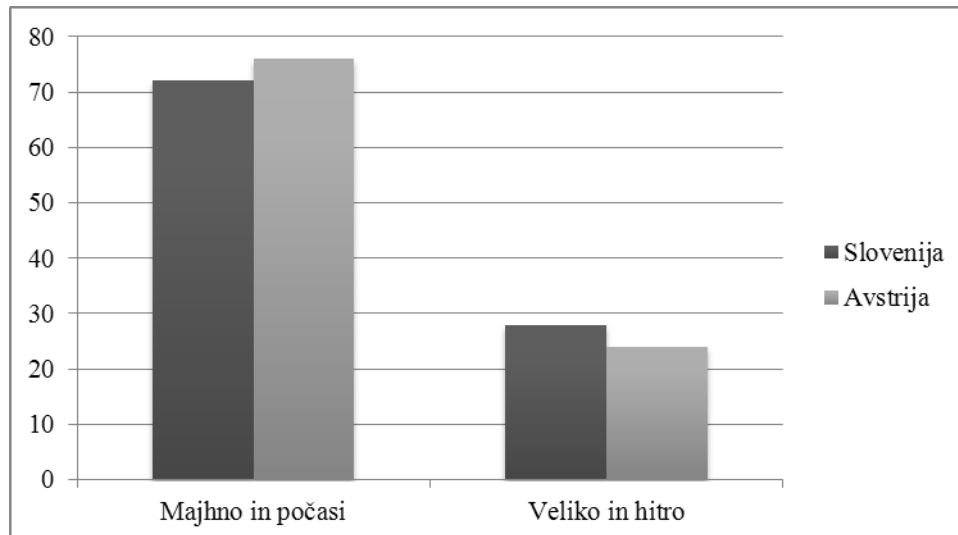

Slika 2: Čemu delamo oz. živimo?

Interpretacija odgovorov

78 % Slovencev meni, da delamo, da živimo in 22 %, da živimo, da delamo. 38 % Avstrijcev meni, da delamo, da živimo in 63 %, da živimo, da delamo. Tukaj se pokaže precej očitna razlika med Slovenci in Avstrijci. Po teh rezultatih sodeč je Slovenija izrazito ženska in Avstrija izrazito moška država.

3. Kaj je za vas lepo?

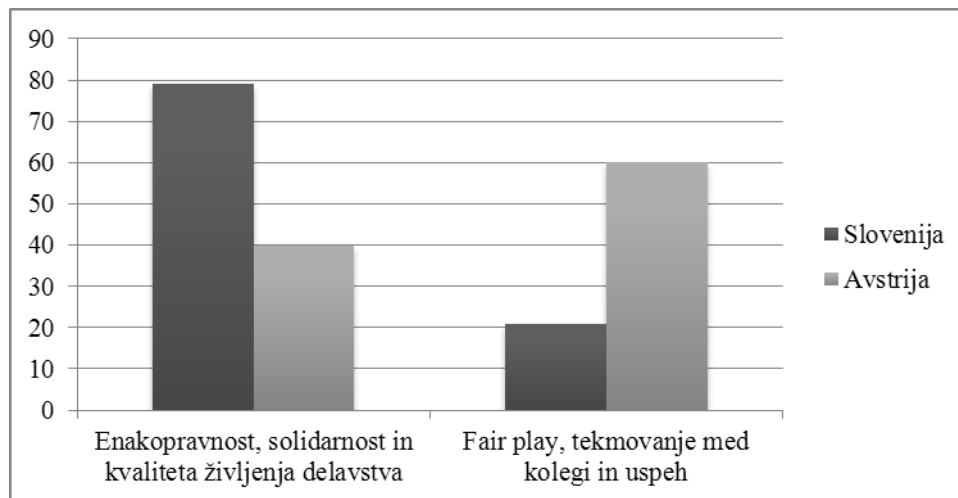

Slika 3: Kaj je lepo?

Interpretacija odgovorov

72 % Slovencev je mnenja, da je zanje lepo majhno in počasi, medtem ko jih 28 % meni, da je lepše veliko in hitro. Kar 76 % Avstrijcev meni, da je lepo majhno in počasi, ter 24 %, da je lepo veliko in hitro. Ti rezultati so sicer presenetljivo podobni in ni videti prav nobene očitne razlike med državama. Tako Slovenija kakor Avstrija sta, po teh rezultatih sodeč, ženski državi.

4. Kaj je za vas pomembno?

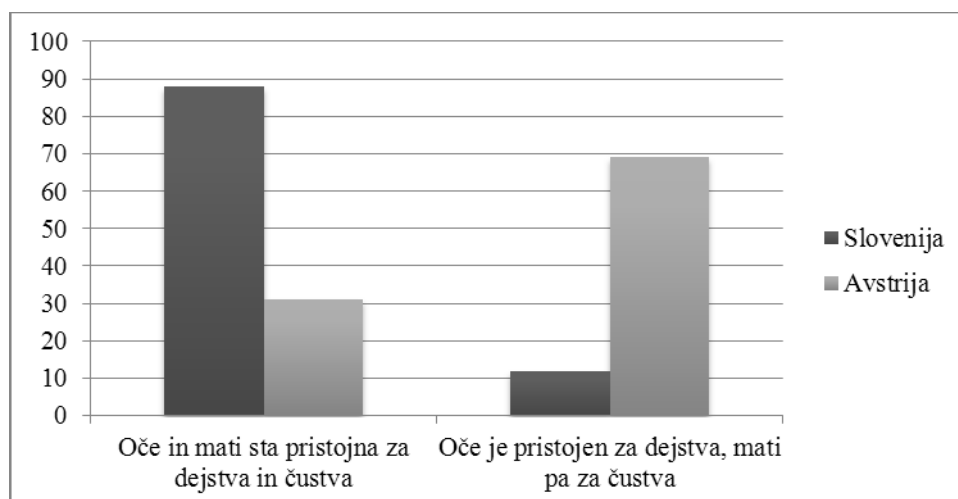

Slika 4: Kaj je pomembno?

Interpretacija odgovorov

79 % Slovencev je bolj pomembna enakopravnost, solidarnost in kvaliteta življenja delavstva od fair playa, tekmovanja med kolegi in uspeha, slednje je pomembnejše za 21 % Slovencev. Avstrijci imajo nasprotno od Slovencev nekoliko raje fair play, tekmovanje med kolegi in uspeh, za kar se je odločilo 60 % anketiranih, in »le« 40 % jih ima raje enakopravnost, solidarnost in kvaliteto življenja delavstva. Razlika med Slovenijo, ki se po teh rezultatih ponovno izkaže kot bolj ženska država, v primerjavi z Avstrijo, ki ponovno izpade kot bolj moška, ni zanemarljiva.

5. Kakšna je po vašem mnenju vloga očeta in matere v družini?

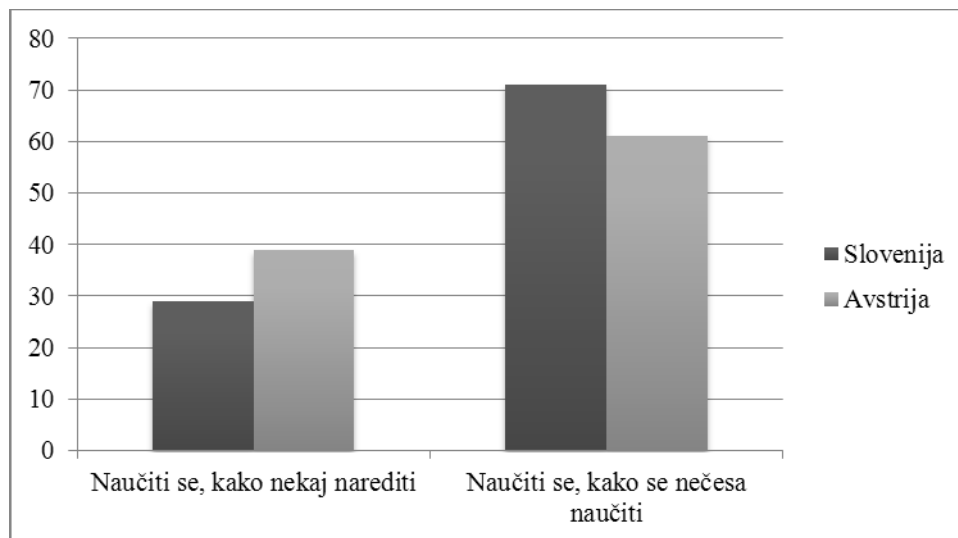

Slika 5: Vloga očeta in matere v družini

Interpretacija odgovorov

Kar 88 % Slovencev meni, da sta v družini tako oče kakor mati pristojna za dejstva in čustva, medtem ko jih 12 % meni, da je oče pristojen za dejstva in mati za čustva. Precej drugačni so bili rezultati med Avstrijci, kjer je le 31 % menilo, da sta oče in mati pristojna za dejstva in čustva, medtem ko kar 69 % Avstrijcev meni, da je oče pristojen za dejstva in mati za čustva. Tukaj se je pokazala očitna razlika med Slovenijo kot bolj žensko in Avstrijo kot moško državo.

6. Kaj je po vašem mnenju namen izobrazbe?

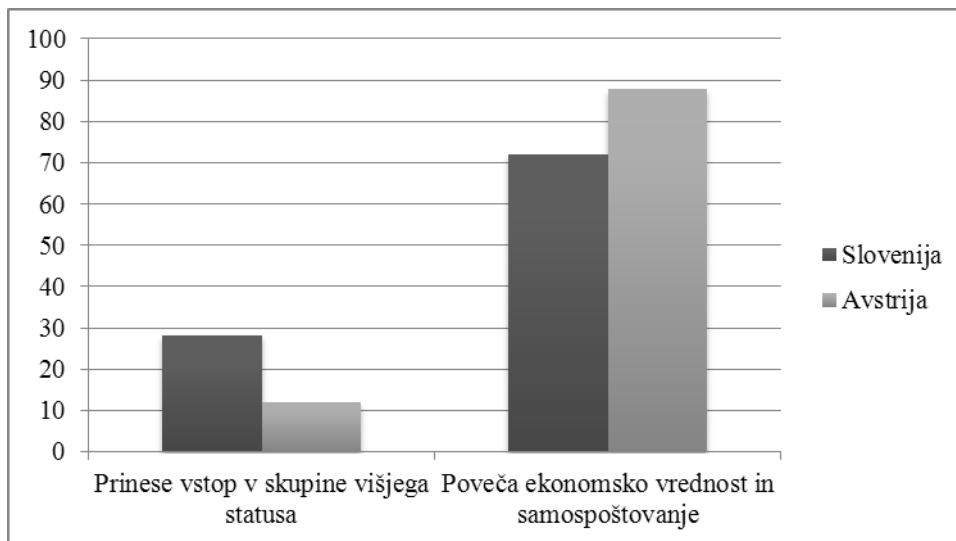

Slika 6: Namen izobrazbe

Interpretacija odgovorov

29 % Slovencev trdi, da je namen izobrazbe naučiti se, kako nekaj narediti, in 71 % jih trdi, da je namen naučiti se, kako se nečesa naučiti. Podobno je 39 % Avstrijcev mnenja, da je namen izobrazbe naučiti se, kako nekaj narediti, in 61 %, da je namen naučiti se, kako se nečesa naučiti. Tako Slovenija kakor tudi Avstrija sta, po teh rezultatih sodeč, individualistični državi.

7. Kaj po vaših prepričanjih prinaša diploma?

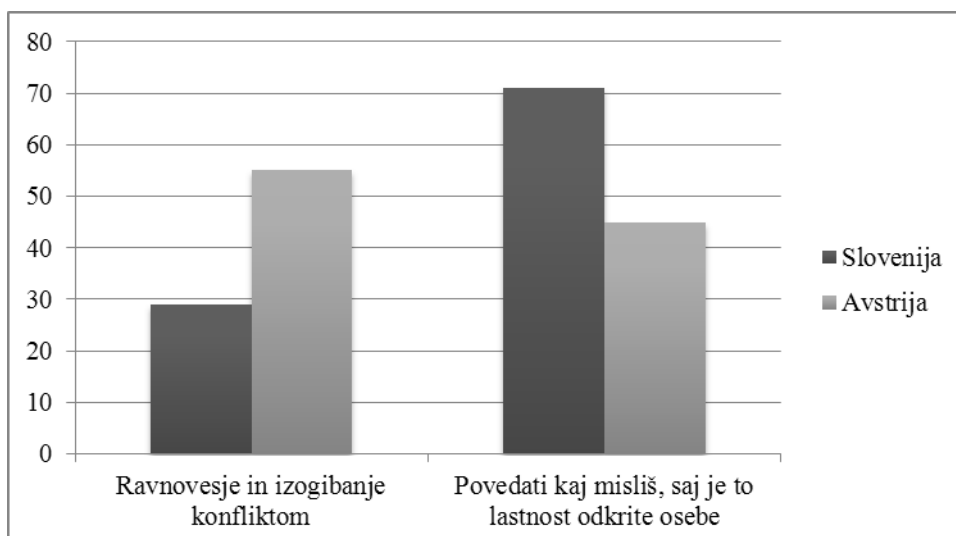

Slika 7: Pomen diplome

Interpretacija odgovorov

28 % Slovencev je prepričanih, da diploma prinaša vstop v skupine višjega statusa, medtem ko je 72 % prepričanih, da le-ta poveča ekonomsko vrednost in samospoštovanje. Tudi rezultati Avstrijcev niso veliko drugačni, saj jih 12 % pravi, da diploma prinese vstop v skupine višjega statusa, ter 88 %, da diploma poveča ekonomsko vrednost in samospoštovanje. Obe državi, tako Slovenija kakor Avstrija, sta po teh rezultatih individualistični. Sicer Avstrija nekoliko bolj, pa vendar je tudi Slovenija izrazito individualistična.

8. Kaj je za vas bolj pomembno?

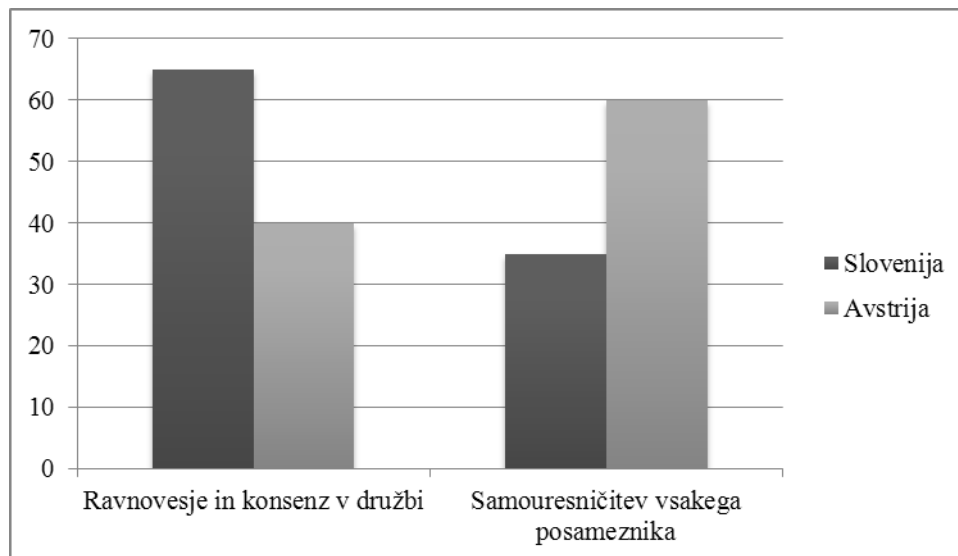

Slika 8: Kaj je bolj pomembno?

Interpretacija odgovorov

Za 29 % Slovencev je bolj pomembno ravnovesje in izogibanje konfliktom, kakor pa povedati, kaj misliš, kar je lastnost odkrite osebe. Slednje je pomembnejše za 71 % Slovencev. Nasprotno je za 55 % Avstrijcev pomembnejše ravnovesje in izogibanje konfliktom ter 45 % bolj pomembno povedati, kaj misliš, kar je lastnost odkrite osebe. Slovenija je na podlagi teh rezultatov precej individualistična država, medtem ko je Avstrija, čeprav le za 5 %, bolj kot ne kolektivistična.

9. Kaj je najvišji cilj družbe?

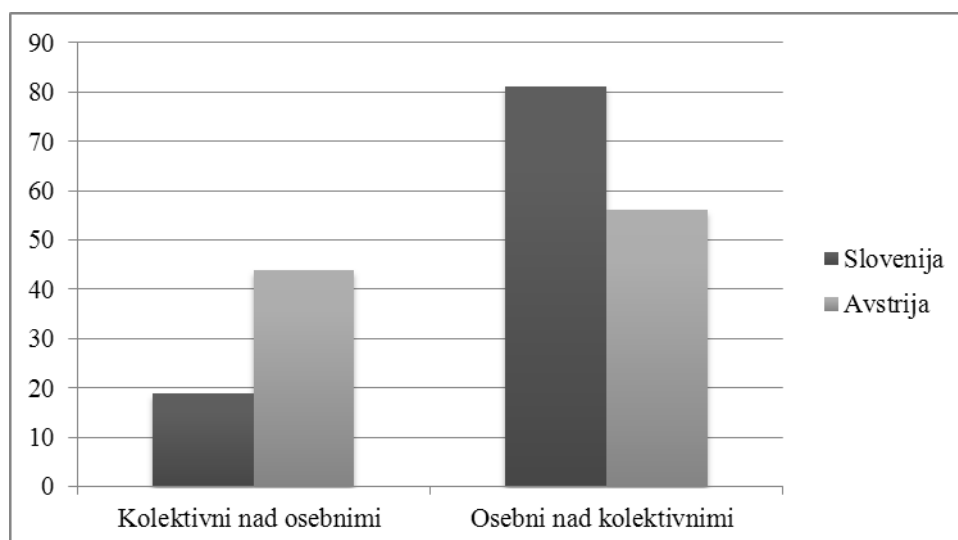

Slika 9: Najvišji cilj družbe

Interpretacija odgovorov

65 % Slovencev je mnenja, da je najvišji cilj družbe ravnovesje in konsenz v družbi, medtem ko jih 35 % meni, da je njen najvišji cilj samouresničitev vsakega posameznika. Nasprotno je 40 % Avstrijcev mnenja, da je najvišji cilj družbe ravnovesje in konsenz v njej, ter 60 % Avstrijcev meni, da je njen najvišji cilj samouresničitev vsakega posameznika. Tukaj se pokaže razlika med Slovenijo in Avstrijo, in sicer v smeri, da je Slovenija bolj kolektivistična država kakor pa Avstrija, ki je bolj individualistična.

10. Kateri interesi po vašem mnenju prevladujejo?

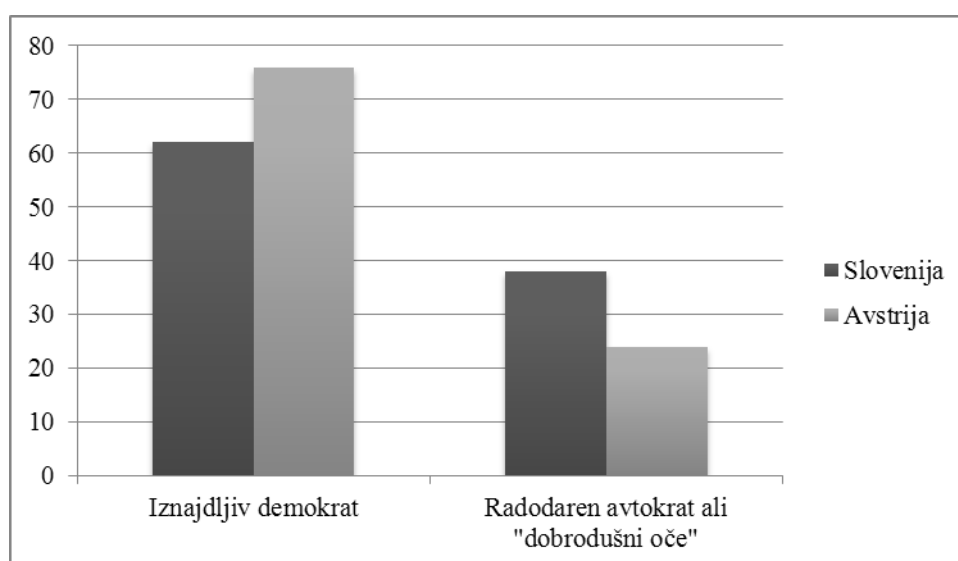

Slika 10: Prevladujoči interesi

Interpretacija odgovorov

Po mnenju 18 % Slovencev prevladujejo kolektivni interesi nad osebnimi in kar 82 % jih meni obratno, da prevladujejo osebni interesi nad kolektivnimi. Med Avstrijci je bilo 44 % takšnih, ki menijo, da prevladujejo kolektivni interesi nad osebnimi, ter 56 % takšnih, ki menijo obratno, da torej prevladujejo osebni interesi nad kolektivnimi. Ti rezultati kažejo na Slovenijo kot močno individualistično državo, prav tako Avstrijo bolj kot ne individualistično, čeprav je rezultat za Avstrijo nekje na meji med individualizmom in kolektivismom.

11. Kakšen je po vašem mnenju idealen šef?

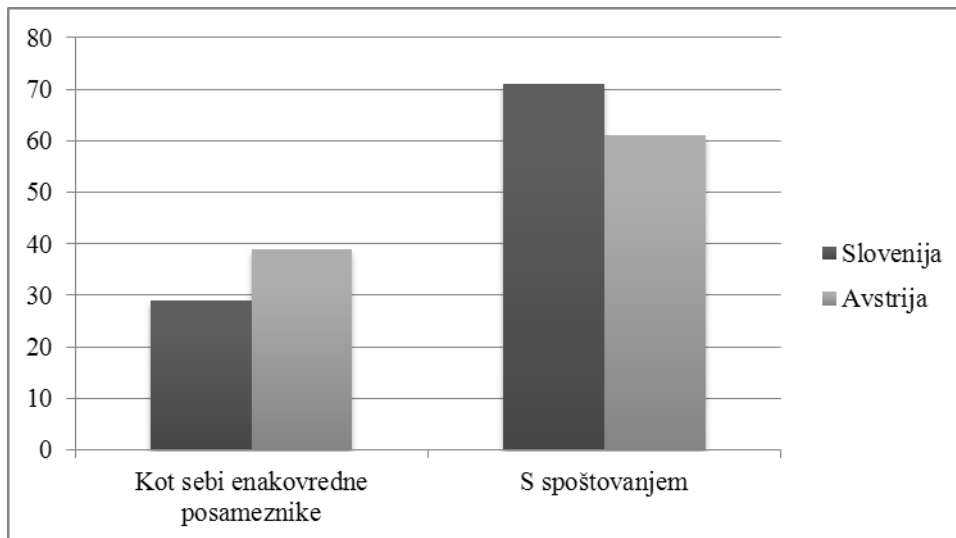

Slika 11: Idealen šef

Interpretacija odgovorov

62 % Slovencev meni, da je idealen šef iznajdljiv demokrat, medtem ko jih 38 % meni, da je idealen šef tisti, ki je radodaren avtokrat ali »dobrodušni oče«. Podobno, pa vendar z malo razliko, večina Avstrijcev, to je 75 %, meni, da je idealen šef iznajdljiv demokrat, in 24 %, da je radodaren avtokrat ali »dobrodušni oče«. Tukaj je videti, da za obe državi velja nizka distanca moči, čeprav je ta nekoliko izrazitejša med Avstrijci kakor med Slovenci.

12. Kako naj otroci obravnavajo starše?

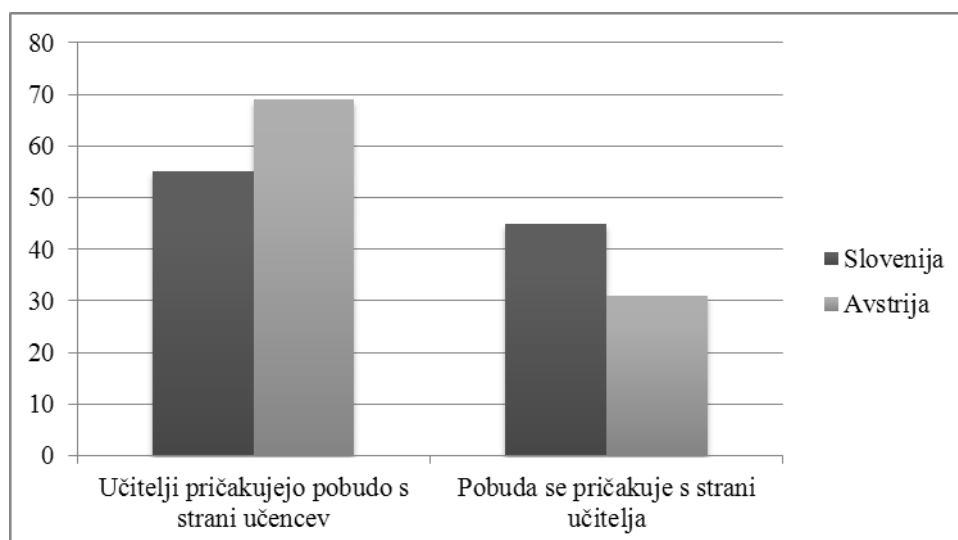

Slika 12: Obravnavanje staršev s strani otrok

Interpretacija odgovorov

29 % Slovencev meni, da naj otroci obravnavajo svoje starše kot sebi enakovredne posameznike, in 71 % jih meni, da naj jih obravnavajo s spoštovanjem. Rezultati med Avstrijci se le malo razlikujejo, in sicer jih 39 % meni, da naj otroci obravnavajo starše kot sebi enakovredne posameznike, in 61 % je tistih, ki naj jih obravnavajo s spoštovanjem. Ti rezultati kažejo na visoko vrednost distance moči tako v Sloveniji kakor tudi v Avstriji, čeprav je ta visoka distanca moči nekoliko bolj izrazita med Slovenci.

13. S katere strani se (v šolstvu) pričakuje pobuda?

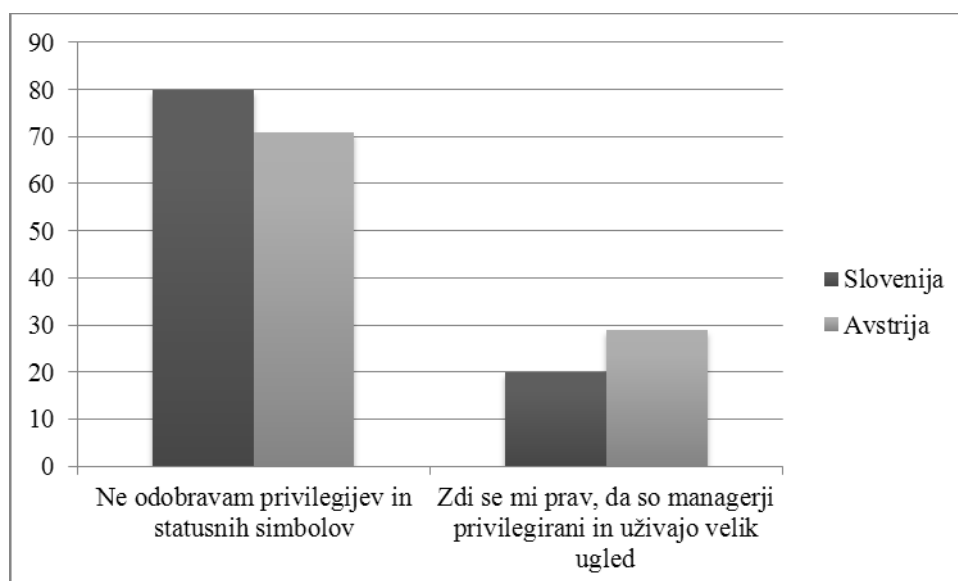

Slika 13: Pobuda v šolstvu

Interpretacija odgovorov

54 % Slovencev trdi, da se v šolstvu pričakuje pobuda s strani učencev, in 64 %, da se pričakuje s strani učiteljev. Nekoliko več je Avstrijcev kakor Slovencev, ki menijo, da se pobuda v šolstvu pričakuje s strani učencev, in sicer je takšnih 69 %. 31 % Avstrijcev meni, da se pobuda pričakuje s strani učitelja. Slovenija je po teh rezultatih precej na meji med nizko in visoko distanco moči, čeprav nekoliko prevladuje nizka distanca. Medtem ko je ta pri Avstrijih precej bolj izrazita, kar kaže na Avstrijo kot državo z nizko distanco moči.

14. Kakšno je vaše mnenje o privilegiranih položajih v vaši družbi?

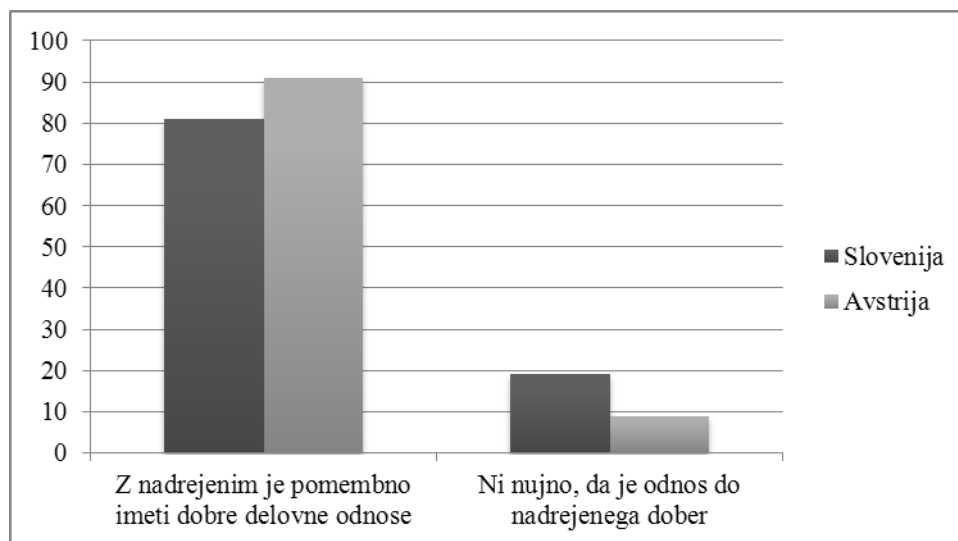

Slika 14: Privilegiran položaj v družbi

Interpretacija odgovorov

Kar 80 % Slovencev ne odobrava privilegijev in statusnih simbolov v svoji družbi, 20 % pa se zdi prav, da so menedžerji privilegirani in uživajo velik ugled. Precej podobno je pri Avstrijcih, saj jih kar 71 % ne odobrava privilegijev in statusnih simbolov, medtem ko se 29 % zdi, da so menedžerji privilegirani in uživajo velik ugled. Podobnost med Slovenci in Avstrijci ni neopazna. Obe državi sta, po teh rezultatih sodeč, državi z nizko distanco moči. Čeprav je to pri Slovencih nekoliko bolj izrazito, pa je vendar obe državi mogoče označiti kot državi z nizko distanco moči.

15. Kakšen naj bo odnos z nadrejenim?

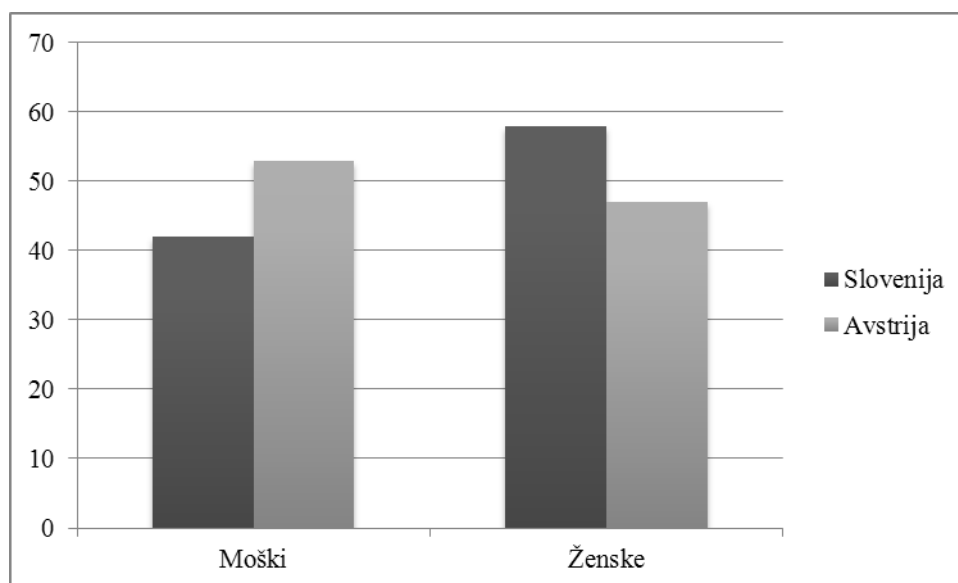

Slika 15: Odnos z nadrejenim

Interpretacija odgovorov

Kar 81 % Slovencev meni, da je z nadrejenimi pomembno imeti dobre delovne odnose, in 19 % jih trdi, da ni nujno, da je odnos do nadrejenega dober. Prav tako je visok odstotek Avstrijcev, in sicer 91 %, takšnih, ki menijo, da je z nadrejenim pomembno imeti dobre delovne odnose, medtem ko jih le 9 % trdi, da ni nujno, da je odnos do nadrejenega dober. Ti rezultati kažejo, da sta obe državi, državi z izrazito nizko distanco moči, ki je malenkost bolj izrazita v Avstriji.

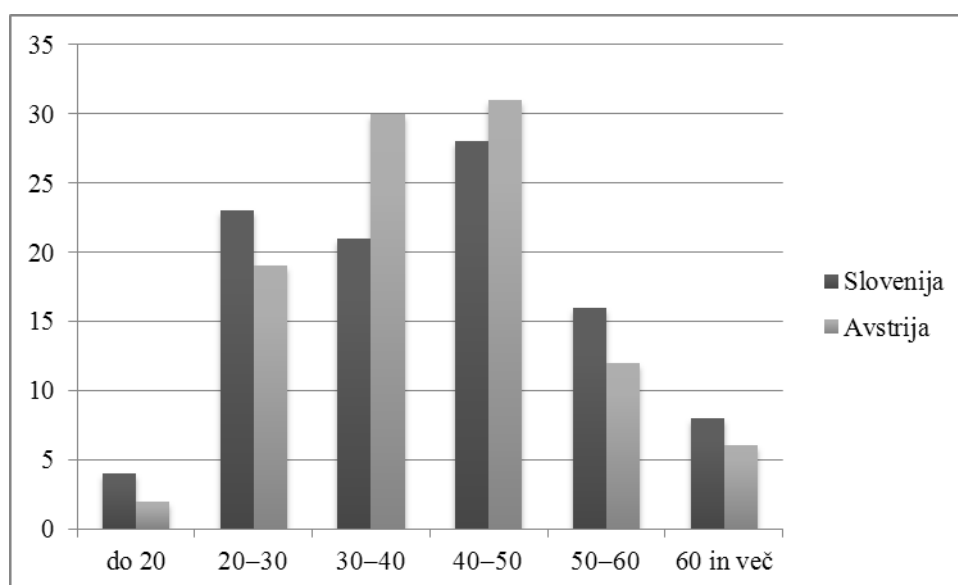
Demografski podatki

Slika 16: Spol anketirancev

Interpretacija odgovorov

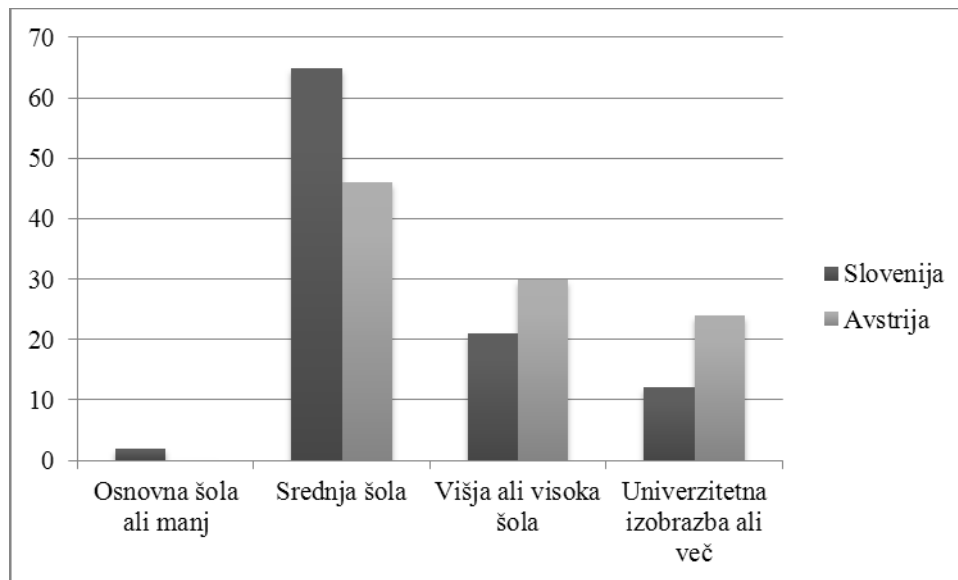
V raziskavi je od 100 (100 %) sodelujočih Slovencev bilo 42 % oseb moškega in 48 % ženskega spola, medtem ko je bilo med 100 (100 %) Avstrijci 53 % oseb moškega in 47 % oseb ženskega spola.

Slika 17: Starost anketirancev

Interpretacija odgovorov

V raziskavi je bilo od 100 (100 %) sodelujočih Slovencev 4 % starih do 20 let; 23 % starih med 20 in 30 let; 21 % starih med 30 in 40 let; 18 % starih med 40 in 50 let; 16 % starih med 50 in 60 let in 8 % starih nad 60 let. Od 100 % Avstrijcev sta bila 2 % stara do 20 let; 19 % starih med 20 in 30 let; 30 % starih med 30 in 40 let; 31 % starih med 40 in 50 let; 12 % starih med 50 in 60 let ter 6 % starih nad 60 let.

Slika 18: Izobrazba anketirancev

Interpretacija odgovorov

Od 100 (100 %) sodelujočih Slovencev sta bila 2 % z osnovno šolo ali nižjo izobrazbo; 65 % jih je bilo s srednjo šolo; 21 % z višjo ali visoko šolo in 12 % z univerzitetno izobrazbo ali več. Od 100 % Avstrijcev ni bilo nobenega z osnovno šolo ali manj; 46 % jih je bilo s srednjo šolo; 30 % z visoko ali višjo šolo in 24 % z univerzitetno izobrazbo ali več.

8 SKLEP

V nadaljevanju predstavljam ugotovitve, do katerih sem prišla na podlagi rezultatov raziskave ter potrjujem oz. vrednotim postavljene hipoteze za vsako od treh dimenzij, ki so bile predmet proučevanja.

Dimenzija spola (moškost/ženskost)

Glede prvih petih vprašanj, s pomočjo katerih sem ugotavljala dimenzijo spola, se je Slovenija v štirih od petih vprašanj izkazala za žensko državo, medtem ko se je Avstrija v štirih od petih vprašanj izkazala za moško državo. Razlike med moško in žensko državo se, tako kot ostale, kažejo na številnih področjih, kot so družina, šola, delovno mesto, pravila, država, ideje itd. Slovenija je načeloma tipična ženska država in Avstrija tipična moška, kar se je pokazalo tudi v našem primeru. Slovenci so se opredelili na stran »moškosti« glede vprašanja, ki se je nanašalo na šolstvo, in sicer z opredelitvijo večine, da neuspeh v šoli ne pomeni katastrofe. Medtem ko so se Avstrijci izkazali za žensko državo glede strinjanja s trditvijo, da je zanje lepo majhno in počasi, ne pa hitro in veliko, kot to velja za moške države. Sicer pa so rezultati, ki kažejo na Slovenijo kot žensko in Avstrijo kot moško državo, sledeči:

- 63 % Avstrijcev pravi, da neuspeh v šoli ni katastrofa;
- 78 % Slovencev pravi, da delamo, da živimo in 63 % Avstrijcev nasprotno, da živimo, da delamo;
- 72 % Slovencev pravi, da je zanje lepo majhno in počasi;
- 79 % Slovincem je pomembna enakopravnost, solidarnost in kvaliteta življenja delavstva in 60 % Avstrijcem je pomemben fair play, tekmovanje med kolegi in uspeh;
- 88 % Slovencev meni, da sta v družini tako oče kakor mati pristojna za dejstva in čustva, medtem ko 69 % Avstrijcev meni, da je oče pristojen za dejstva in mati za čustva.

Moške države oz. kulture, kot smo ugotovili, bolj bazirajo na tekmovalnosti, uveljavljanju, materializmu, oblasti ter ambicioznosti, medtem ko se vrline v ženskih kulturah razlikujejo, saj poudarjajo kvaliteto življenja, nežnost, skromnost ter pomembnost odnosov.

Na podlagi napisanega potrjujemo prvo hipotezo »Slovenija je tipična ženska in Avstrija tipična moška država.« upoštevajoč omenjeno odstopanje.

Dimenzija identitete (individualizem/kolektivizem)

Dimenzijo identitete, torej individualizem oz. kolektivizem države, smo ugotavljali z naslednjimi petimi vprašanji. Tako Slovenija kakor tudi Avstrija sta se izkazali kot individualistični državi in obe v štirih vprašanjih od petih. Slovenci so se izkazali za kolektivistice glede večinskega strinjanja s trditvijo, da je najvišji cilj družbe ravnovesje in konsenz v družbi (in ne samouresničitev vsakega posameznika), medtem ko so se Avstrijci

izkazali za malenkost bolj kolektivistično kot individualistično naravnane s prepričanjem, da je zanje bolj pomembno ravnovesje in izogibanje konfliktom (in ne povedati kaj misliš, kar je lastnost odkrite osebe). Rezultati, ki kažejo, da sta Slovenija in Avstrija individualistični državi, so sledeči:

- 71 % Slovencev in 61 % Avstrijcev je mnenja, da je namen izobrazbe naučiti se, kako se nečesa naučiti;
- 72 % Slovencev in 88 % Avstrijcev je prepričanih, da diploma poveča ekonomsko vrednost in samospoštovanje;
- 71 % Slovencev trdi, da je pomembneje povedati, kaj misliš, ker je to lastnost odkrite osebe (kot ravnovesje in izogibanje konfliktom);
- 60 % Avstrijcev meni, da je najvišji cilj družbe samouresničitev vsakega posameznika;
- 82 % Slovencev in 56 % Avstrijcev meni, da prevladujejo osebni interesi nad kolektivnimi.

Kot smo ugotovili, nam kulturna dimenzija individualizma in kolektivismu pove, kako posamezne družbe vrednotijo usmerjenost človeka k sebi (ali k svoji družini), k zasledovanju lastnih ciljev in interesov oz. družbo, kjer socialne vezi med člani družbe niso trdne. In nasprotno nam dimenzija kolektivismu sporoča, kako je s pozitivnim vrednotenjem privrženosti, lojalnosti in vključenosti posameznika v kolektiv, v »mi-skupino«, v kateri je zaščiten. Po rezultatih raziskave sta Slovenija in Avstrija individualistični državi. Tudi razlike med individualistično in kolektivistično kulturo se kažejo na področjih, kot so družina, šola, delovno mesto, pravila, država, ideje.

Slovenska kultura se je tukaj izkazala za nekoliko bolj individualistično naravnano, čeprav tudi Avstrijska kultura ne zaostaja veliko.

Tudi drugo hipotezo »Slovenija in Avstrija sta individualistični državi.« potrjujem, z omenjenimi odstopanji in z ugotovitvijo, da je individualizem malo bolj izrazit med Slovenci.

Dimenzija hierarhije (distanca moči)

Kakšna je dimenzija hierarhije oz. distanca moči v Sloveniji in Avstriji, sem ugotavljala z zadnjimi petimi vprašanji. Tako Slovenija kakor Avstrija sta se izkazali za državo z nizko distanco moči, vendar ponovno z odstopanjem pri enem vprašanju. Tukaj sta obe državi izstopali glede istega vprašanja. In sicer sta se obe državi z večinskim strinjanjem, da naj otroci obravnavajo starše s spoštovanjem in ne kot sebi enakovredne, tako opredelile kot državi z visoko distanco moči. Rezultati, ki kažejo na to, da imata državi nizko vrednost distance moči, so sledeči:

- 62 % Slovencev in 75 % Avstrijcev meni, da je idealen šef iznajdljiv demokrat;
- 54 % Slovencev in 69 % Avstrijcev meni, da se v šolstvu pričakuje pobuda s strani učencev;

- 80 % Slovencev in 71 % Avstrijcev ne odobrava privilegijev in statusnih simbolov v svoji družbi;
- 81 % Slovencev in 91 % Avstrijcev je mnenja, da je z nadrejenimi pomembno imeti dobre delovne odnose.

Pri tej dimenziji kulture gre torej za odnos do enakopravnosti in hierarhije v družbi (za distanco moči oz. oddaljenost od moči). Gre za »vprašanje«, v kolikšni meri in na kakšen način ljudje sprejemajo distribucijo moči, predvsem tisti, ki je nimajo veliko. Neenakost se pojavlja na vseh področjih družbenega življenja.

Res je, da sta se, generalno gledano, obe kulturi izkazali kot kulturi z nizko distanco moči, pa vendar je to bolj izrazito med Avstrijci.

Prav tako kot prvi dve hipotezi, potrjujem tudi tretjo »*Slovenija in Avstrija imata nizko distanco moči.*«, upoštevajoč omenjeno izjemo, ter dodajam, da je v Avstriji nizka distanca moči nekoliko bolj izrazita.

LITERATURA

- Biloslavo, Roberto. 2007. Kultura organizacije. V *Ko država šepeta: Marketinška kultura v šoli*, ur. Anita Trnavčević, Roberto Biloslavo, Boris Snoj, Vinko Logaj in Borut Kodrič, 29–56. Koper: Fakulteta za management; Ljubljana: Šola za ravnatelje.
- Bobek, Vito, Milan Zver in Tjaša Živko. 2004. Kulturni vidiki ekonomske globalizacije v Evropi: analitičen primer. V *Globalizacija in vloga malih držav*, ur. Milan Brglez in Drago Zajc, 185–196. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Breznik, Maja. 2007. *Primerjava kulturnih politik Avstrije, Slovenije, Hrvaške in Italije*. Raziskovalni projekt »Sodobna kultura v krizi družbene kohezivnosti«. [Http://www.ff.uni-lj.si/fakulteta/Dejavnosti/ZIFF/BREZNIK/studije/Maja_Breznik_Primerjava%20Avstrije%20Italije%20Hrvaske%20Slovenije.pdf](http://www.ff.uni-lj.si/fakulteta/Dejavnosti/ZIFF/BREZNIK/studije/Maja_Breznik_Primerjava%20Avstrije%20Italije%20Hrvaske%20Slovenije.pdf) (1. 2. 2012).
- Bruschke, Gerhard, Hanna Eggard, Christiane Gsanger, Waltraud Horbas, Rudolf Ites, Dieters Maier, Raphaela Moczynski, Manuela Schomann, Heinz Vestner in Walter Weiss. 2008. *Sanjske poti po Evropi*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Čezmejno sodelovanje Slovenija-Avstrija 2007–2013. 2007. *Evropsko teritorialno sodelovanje*. [Http://www.eu-skladi.si/ostalo/operativni-programi/op-si-at.pdf](http://www.eu-skladi.si/ostalo/operativni-programi/op-si-at.pdf) (1. 2. 2012).
- Graham, Philip. 1997. *Enciklopedija svetovne geografije*. Ljubljana: Pisanica.
- Hennessey, David in Jean-Pierre Jeannot. 2001. *Global Marketig Strategies*. New York: Houghton Mifflin Company
- Hofstede, Geert. 2001. *Culture's Consequenses: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations*. Thousand Oaks: Sage Publications
- Jančar, Matjaž. 1996. *Slovenska zunanjepolitična razpotja*. Ljubljana: Društvo 2000.
- Jazbec, Marijana. 2005. *Medkulturno komuniciranje kot sestavni del poslovnega izobraževanja*. Magistrsko delo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- Kakež, Mateja. 2011. *Medkulturni vodnik*. [Http://www.zdruzenje-manager.si/si/publikacije-dokumenti/vodnik/avstrija/](http://www.zdruzenje-manager.si/si/publikacije-dokumenti/vodnik/avstrija/) (5. 1. 2012).
- Krušič, Marjan. 1993. *Dežele in ljudje: Srednja in zahodna Evropa*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Lipovšek, Brigita. 2003. *Kultura kot razvojni dejavnik države in regij*. Ljubljana: Urada RS za makroekonomske analize in razvoj.
- Novak, Franci. 2009. *Slovenija: čudovite pokrajine in ljudje*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Rauter, Maja. 2006. *Vpliv nacionalne kulture na podjetništvo ter implikacije na Slovenijo*. Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- Snoj, Boris. 2007. Kakovost in zadovoljstvo kot posledica delovanja marketinške kulture. V *Ko država šepeta: marketinška kultura v šoli*, ur. Anita Trnavčević, Roberto Biloslavo, Boris Snoj, Vinko Logaj in Borut Kodrič, 57–80. Koper: Fakulteta za management; Ljubljana: Šola za ravnatelje.
- Treven, Sonja in Velimir Srića. 2001. *Mednarodno organizacijsko vedenje*. Ljubljana: GV Založba.
- Vozel, Mojca. 2006. *Poslovna srečanja in poslovni sodobni bonton: Točnost je zakon, akademska četrt sploh ne obstaja več*. [Http://www.finance.si/144666](http://www.finance.si/144666) (20. 1. 2012).

Zver, Milan, Tjaša Živko in Vito Bobek. 2005. *Ekonomija in kultura: Umeščenost Slovenije v evropski ekonomsko kulturni kontekst*. Koper: Fakulteta za management.

PRILOGE

Priloga 1 Anketni vprašalnik v slovenskem jeziku

Priloga 2 Anketni vprašalnik v nemškem jeziku

ANKETNI VPRAŠALNIK

Moje ime je Aleksandra Kores in končujem študij na Fakulteti za management. V okviru pisanja svoje diplomske naloge opravljam raziskavo na temo »dimenzije kulture«, s katero ugotavljam kulturne razlike med Slovenijo in Avstrijo. V ta namen Vas prosim, da izpolnite anketni vprašalnik. Anketa je anonimna. Pridobljeni podatki bodo uporabljeni izključno za namen diplomske naloge.

Prosim, da za naslednjih 15 vprašanj obkrožite črko pred trditvijo, ki velja za Vas oz. s katero se strinjate (možen je le en odgovor):

1. Kaj je za vas (ne)uspeh v šoli?
 - a) neuspeh v šoli je katastrofa
 - b) neuspeh v šoli ne pomeni katastrofe

2. Čemu delamo oz. živimo?
 - a) delamo, da živimo
 - b) živimo, da bi delali

3. Kaj je za vas lepo?
 - a) majhno in počasi je lepo
 - b) veliko in hitro je lepo

4. Kaj je za vas pomembnejše?
 - a) pomembna je enakopravnost, solidarnost in kvaliteta življenja delavstva
 - b) pomemben je fair play, tekmovanje med kolegi in uspeh

5. Kakšna je po vašem mnenju vloga očeta in matere v družini?
 - a) v družini sta oče in mati pristojna za dejstva in čustva
 - b) v družini je oče pristojen za dejstva, mati pa za čustva

6. Kaj je po vašem mnenju namen izobrazbe?
 - a) namen izobrazbe je naučiti se, kako nekaj narediti
 - b) namen izobrazbe je naučiti se, kako se nečesa naučiti

7. Kaj po vaših prepričanjih prinaša diploma?
 - a) diploma prinese vstop v skupine višjega statusa

b) diploma poveča ekonomsko vrednost in samospoštovanje

Priloga 1

8. Kaj je za vas pomembnejše?
 - a) pomembno je ravnovesje in izogibanje konfliktom
 - b) pomembno je povedati, kaj misliš, saj je to lastnost odkrite osebe

9. Kaj je najvišji cilj družbe?
 - a) ravnovesje in konsenz v družbi je najvišji cilj
 - b) samouresničitev vsakega posameznika je najvišji cilj

10. Kateri interesi po vašem mnenju prevladujejo?
 - a) kolektivni interesi prevladujejo nad osebnimi
 - b) osebni interesi prevladujejo na kolektivnimi

11. Kakšen je po vašem mnenju idealen šef?
 - a) idealen šef je iznajdljiv demokrat
 - b) idealen šef je radodaren avtokrat ali »dobrodušni oče«

12. Kako naj otroci obravnavajo starše?
 - a) otroci naj obravnavajo starše kot sebi enakovredne posameznike
 - b) otroci naj obravnavajo starše s spoštovanjem

13. S katere strani se (v šolstvu) pričakuje spodbuda?
 - a) učitelji pričakujejo pobudo s strani učencev
 - b) pobuda se pričakuje s strani učitelja

14. Kakšno je vaše mnenje o privilegiranih položajih v vaši družbi?
 - a) ne odobravam privilegijev in statusnih simbolov
 - b) zdi se mi prav, da so menedžerji privilegirani in uživajo velik ugled

15. Kakšen naj bo odnos z nadrejenim?
 - a) z nadrejenim je pomembno imeti dobre delovne odnose
 - b) ni nujno, da je odnos do nadrejenega dober

Demografski podatki:

Spol: M Ž

Starost:

- a) do 20
- b) 20–30
- c) 30–40
- d) 40–50
- e) 50–60
- f) 60 in več

Izobrazba:

- a) osnovna šola ali manj
- b) srednja šola
- c) višja ali visoka šola
- d) univerzitetna izobrazba ali več

UMFRAGEBOGEN

Mein Name ist Aleksandra Kores und ich schliesse bald das Studium an der Fakultät für Management ab. Im Rahmen des Schreibens von meinem Diplom forsche ich am Thema »Kultur Dimensionen«, mit welchen ich die Kulturunterschiede zwischen Slowenien und Österreich feststellen will. Diesbezüglich bitte ich sie, die Umfrage auszufüllen. Die Umfrage ist anonym. Die gesammelten Daten werden ausschließlich zum Zweck, bezüglich der Umfrage verwendet.

Für die folgenden 15 Fragen bitte ich sie den Buchstaben vor der Behauptung anzukreuzen, die auf Sie zutrifft bzw. der sie zustimmen (nur eine Antwort kommt in Frage):

1. Was bedeutet für sie ein (Miss-)Erfolg in der Schule?
 - a) Ein Misserfolg in der Schule ist eine Katastrophe
 - b) Ein Misserfolg in der Schule ist keine Katastrophe

2. Wozu arbeiten bzw. Leben wir?
 - a) Wir arbeiten um zu leben
 - b) Wir leben um zu arbeiten

3. Was ist für sie schön?
 - a) Klein und langsam ist schön
 - b) Gross und schnell ist schön

4. Was ist wichtiger für sie?
 - a) Wichtig sind die Gleichberechtigung, Solidarität und die Lebensqualität der Arbeiterschaft.
 - b) Wichtig sind das Fairplay, der Wettkampf zwischen den Kollegen und der Erfolg

5. Was für eine Rolle spielen ihrer Meinung nach der Vater und die Mutter in der Familie?
 - a) In der Familie sind der Vater und die Mutter für Tatsachen und Gefühle zuständig
 - b) In der Familie ist der Vater zuständig für Tatsachen, die Mutter für die Gefühle

6. Was für ein Zweck erfüllt ihrer Meinung nach die Ausbildung?
 - a) Zweck der Ausbildung ist es zu lernen, wie man etwas macht
 - b) Zweck der Ausbildung ist es zu lernen, wie man etwas erlernt

Priloga 2

7. Was bringt ihrer Überzeugung nach das Diplom mit sich?
 - a) Das Diplom ermöglicht den Eintritt in Gruppen mit höheren Status
 - b) Das Diplom vergrößert den ökonomischen Wert und die Selbstachtung

8. Was ist für sie wichtiger?
 - a) Wichtig ist das Gleichgewicht und das Vermeiden von Konflikten
 - b) Wichtig ist zu sagen was man denkt, weil das nämlich die Eigenschaften einer offenen Person sind

9. Was ist das allerhöchste Ziel der Gesellschaft?
 - a) Das Gleichgewicht und der Konsens sind das allerhöchste Ziel der Gesellschaft
 - b) Die Selbstverwirklichung von jedem Einzelnen ist das allerhöchste Ziel der Gesellschaft

10. Welche Interessen haben ihrer Meinung nach die Vorherrschaft?
 - a) Die kollektiven Interessen herrschen gegenüber den persönlichen
 - b) Die persönlichen Interessen herrschen gegenüber den kollektiven

11. Wie stellen sie sich den idealen Chef vor?
 - a) Der ideale Chef ist ein erfinderrischer Demokrat
 - b) Der ideale Chef ist ein freigebiger Autokrat oder ein „gutmütiger Vater“

12. In was für einer Beziehung sollten Kinder mit ihren Eltern stehen?
 - a) Die Kinder sollten zu ihren Eltern als gleichwertige Einzelne stehen
 - b) Die Kinder sollten ihre Eltern mit Achtung ansehen

13. Von welcher Seite (im Schulsystem) wird eine Unterstützung erwartet?
 - a) Die Lehrer erwarten eine Initiative von den Schülern
 - b) Die Initiative wird vom Lehrer erwartet

14. Was denken sie über die privilegierten Stellen in der Gesellschaft?
 - a) Ich dulde keine Privilegien oder Statussymbole
 - b) Ich finde es richtig, dass die Managers privilegiert und angesehen sind

15. Wie soll das Verhältnis mit dem Übergeordneten aussehen?
 - a) Es ist wichtig gute Arbeitsverhältnisse mit den Übergeordneten zu haben
 - b) Es ist nicht unbedingt nötig ein gutes Verhältnis mit dem Übergeordneten zu haben

Demographische Daten:

Geschlecht: M F

Alter:

- a) bis 20
- b) 20–30
- c) 30–40
- d) 40–50
- e) 50–60
- f) 60 oder mehr

Ausbildung:

- a) Grundschule oder weniger
- b) Mittelschule
- c) Höhere oder Fachhochschule
- d) Universitätsausbildung oder mehr